

EuroPsy

Det europeiske sertifikatet i psykologi

EFPA-reglementet for EuroPsy

med tilleggene

Innhold:

1.	Innledning	3
	Bakgrunn	3
	Utviklingstrender i psykologiprofesjonen	4
	Mål	4
	Mål for spesialistgodkjenninger/sertifikater for spesialistekspertise	5
2.	EFPA-bestemmelser knyttet til <i>EuroPsy</i> , det europeiske sertifikatet i psykologi	7
	Del A. EuroPsy, det europeiske sertifikatet i psykologi	7
	Del B. Tildelingsorganer	9
	Del C. Prosedyre for å oppnå EuroPsy	10
	Del D. Ankeprosedyrer	11
	Del E. Diverse	12
3.	Register over <i>EuroPsy</i> -psykologer	13
	Tillegg I. Definisjoner	14
	Tillegg II. Rammeverk og minimumsstandarder for utdanning og opplæring av psykologer	16
	Beskrivelse av fagplaninnhold	17
	Første fase	17
	Andre fase	18
	Tredje fase (året med veiledet praksis)	20
	Minimumskrav i utdannings- og opplæringsprogrammet	21
	Tillegg III: Kompetanser og kompetanseprofilering	23
	Psykologers kompetanser	23
	Basiskompetanser	24
	Utføringskompetanser (enabling competences)	25
	Prosedyrer for EuroPsy-profilering	26
	Tillegg IV: EuroPsy-sertifikat og søknadsskjema	28
	Tillegg V. Veiledet praksis	33
	Veiledet praksis	33
	Psykologkandidater (Psychologist Practitioners-in-Training)	33
	Veilederen	33
	Seleksjon og opplæring av veiledere	35
	Kontekst for veiledet praksis	35
	Pågående praksis og formativ vurdering	36
	Veiledningspraksis	36
	Kompetansevurdering	37
	Resultater av veiledning	37
	Tillegg VI. Plan for videre- og etterutdanning (CPD – Continuing Professional Development)	38
	Arbeidserfaring	38
	Personlig fagutvikling og vedlikehold	38
	Informasjonsoversikt	39
	Tillegg VII. Historikk rundt EuroPsy, det europeiske diplommet i psykologi	40
	Romatraktaten og EUs spede begynnelse	40
	Direktiv 89/48/EØF	40
	EFPPAs optimale standarder	40
	Lovregulering av psykologer	40
	Utviklingen de siste årene	41
	Det ”tredje” direktivet	41
	Konklusjon	42
	Tillegg VIII. Relevante publikasjoner	45

1. Innledning

Bakgrunn

Innholdet i og formidlingen av psykologtjenester i Europa har i løpet av de siste tiårene gjennomgått betydelige endringer. Psykologene har fra den spede begynnelse fått sin utdanning og brukt sine kunnskaper innenfor nasjonalt definerte rammer som kjennetegnes av konkrete utdanningstradisjoner, ansettelsestyper, statlig myndighetsutøvelse og språk. Psykologutdanningen har med sine røtter i filosofi og medisin utviklet seg under svært ulike politiske og økonomiske forhold, og derfor har den fått ulik form i ulike land, i enkelte tilfeller med vekt på lang og ensartet utdanning, offentlig finansiering og lovregulering, i andre tilfeller med vekt på tidlig differensiering og markedsbasert konkurranse med andre profesjoner. I løpet av denne perioden har utdanningstilbudet og profesjonstjenestene gjennomgått en vesentlig kvalitetsforbedring, noe som også er tilfellet for lovreguleringen av psykologenes virksomhet over hele Europa.

Den økende økonomiske internasjonaliseringen generelt og innføringen av et felles indre marked innenfor Den europeiske union (EU) har stimulert til økt mobilitet for personer med profesjonsbakgrunn og tjenesteytelse på tvers av landegrenser. Det er også tatt store steg med tanke på utdanningsmobilitet, spesielt på akademisk nivå. Som et resultat av Bologna-erklæringen fra 1999 foregår det nå en fullstendig omorganisering av systemet for universitetsutdanning over hele Europa med et European Higher Education Area som mål innen 2010. Europakommisjonen planlegger nå ytterligere skritt i samme retning. Kommisjonen har foreslått en omfattende systemrevisjon for anerkjennelse av profesjonskvalifikasjoner, som for tiden er til vurdering i Europaparlamentet og Europarådet, for å fremme fri flyt av fagpersoner i Europa. Etter 20 år er the General Directive 89/48/EC, som har dannet rammeverket for profesjoner som er regulert i lov (unntatt de sju profesjonene med såkalte vertikale eller ”spesielle” direktiver), blitt avløst av et nytt direktiv 2005/36/EC, som ble vedtatt i september 2005. Det er (i 2007) i ferd med å bli satt ut i livet i de 27 landene i EU. En slik utvikling er av åpenbar betydning for psykologer og deres klienter. Psykologer skal i likhet med andre fagfolk ha mulighet til å få sin utdanning og praktisere sitt fag hvor som helst i EU. Klienter, det være seg individuelle innbyggere eller institusjoner, skal kunne benytte seg av tjenester fra kompetente psykologer etter egne interesser og rettigheter hvor som helst i EU.

Selv om målene må være ensartethet, gjennomsiktighet og fleksibilitet for utdannings- og profesjonssystemer som overskrider nasjonale grenser, er slike mål ikke enkle å nå med utgangspunkt i alle de systemer og praksistyper som har utviklet seg over tid. Felles rammeverk må legges til grunn for sammenlikning og oppretting av faglige og utdanningsmessige kvalifikasjoner, og felles standarder må angis for å garantere kunnskapsnivå og faglig kvalitet i hele EU. Dette er en stor utfordring, ettersom det krever at eksisterende systemer og praksis endres, og at interessene som er knyttet til dem, overvinnes. Det er spesielt viktig at fagmiljøene ikke inntar forsvarsposisjoner og i unødning grad beskytter nasjonale interesser, og at de definerer et felles syn på fagets fremtid, inkludert utvikling, utdanning og opplæring av fagmiljøets medlemmer.

Utviklingstrender i psykologiprofesjonen

I løpet av de siste tiårene er det innenfor psykologien gjort en rekke forsøk på å opprette rammeverk og standarder. I 1990 innførte derfor European Federation of Professional Psychologists' Associations (EFPPA) et sett av optimale standarder for psykologiprofesjonen (EFPPA 1990) der det ble angitt krav til akademisk utdanning og faglig opplæring av psykologer. NB: EFPPA har senere endret navn til EFPA (European Federation of Psychologists' Associations). Med Copernicus-støtte fra Europakommisjonen har European Network of Organizational and Work Psychologists (ENOP) utarbeidet et rammeverk for fagplaner og minimumsstandarder for arbeids- og organisasjonspsykologi (Roe et al., 1994; ENOP, 1998). En arbeidsgruppe av europeiske psykologer hadde en liknende innfallsvinkel i sitt arbeid da de definerte et rammeverk for utdanning og opplæring for europeiske psykologer i tilknytning til EUs Leonardo da Vinci-program (Lunt, 2000; Lunt et al. 2001a, Lunt 2002). Dokumentet som ble utarbeidet («EuroPsyT, A framework for education and training for Psychologists in Europe»), ble debattert over hele Europa og vedtatt av EFPA i 2001. Dette rammeverket danner grunnlaget for en videre utvikling som ventelig vil munne ut i et system med to nivåer, et system som vil inkludere *EuroPsy*, og dernest et antall videregående europeiske godkjenninger (Advanced European Diplomas) i psykologi³. Rammeverket er i hovedsak basert på arbeid utført av The British Psychological Society (BPS), som utviklet sin egen kompetansestandard for psykologer (Standards of Proficiency for Applied Psychology). Et viktig bidrag fra dette arbeidet er utviklingen av praksiskompetanser som kan påvises som resultat av utdanning og opplæring og ikke lenger kun basert på akademiske fagplaner.

Europakommisjonen heller også mot en kompetansebasert tilnærming som vektlegger gjennomskiktighet, og som legger til rette for kompetanseevaluering over mange kontekster. Dette kan sees i en del av implementeringen av Bologna-erklæringen, det såkalte "Tuning"-prosjektet (Tuning Educational Structures in Europe), med det formålet å utvikle en del generiske og spesifikke kompetanser som fører til læringsresultat på forskjellige felter. "Tuning"-prosjektet startet i 2000 som et prosjekt for å samordne de politiske målsettingene i Bologna-erklæringen og initiativene i Lisboa-konvensjonen om anerkjennelse av høyere utdanning (Lisbon Recognition Convention). Den første fasen dekket en rekke områder, men ikke psykologi. I den andre fasen blir psykologi utviklet av en liten gruppe som også deltok i utviklingen av EuroPsy. I dag evalueres akademiske kvalifikasjoner av NARIC (National Academic Recognition Information Centres) på nasjonalt nivå, og av ENIC (European Network of Information Centres) på europeisk nivå. Håpet er at kombinasjonen av fagplansspesifisering og kompetansespesifisering for profesjonelle psykologer slik det blir presentert i EuroPsy, vil legge til rette for en mer åpen, sammenliknende evaluering og en bedre kvalitet på profesjonelle tjenester til klienter.

Mål

EuroPsy (eller det europeiske sertifikat i psykologi) representerer et stort skritt fremover i arbeidet med å øke psykologenes mobilitet og bedre klientenes tilgang til psykologtjenester av høy kvalitet over hele Europa. Dokumentet, som bygger på utdanningsrammeverket og minimumsstandardene som ble innført i 2001, og som følger etter EFPAs avgjørelse fra 2005, har som mål å opprette et sett av europeiske standarder for psykologi som skal fungere som et grunnlag for evaluering av akademisk utdanning og fagopplæring for psykologer på tvers av landegrensene innad i EU, og i andre land innenfor EFPA. Dette dokumentet presenterer EFPA-reglementet for EuroPsy og tilleggene for det europeiske sertifikatet i psykologi.

EuroPsy er blitt utviklet under ledelse av EFPA, som også har oppsyn med spesialistgodkjenninger for mer spesialiserte områder av psykologisk praksis. EuroPsy (det europeiske sertifikatet i psykologi) angir standarden som kreves for selvstendig praksis på grunnleggende nivå. Spesialistgodkjenning (på mer spesialiserte områder som psykoterapi, arbeids- og organisasjonspsykologi, pedagogisk psykologi osv.) vil bli utviklet for å vise hva som er oppnådd på et avansert nivå i kompetanse og ekspertise på spesialiserte områder av praksis.

Under arbeidet med dette utkastet har det vært tatt hensyn til det mangfold av utdanningsmessige, faglige og lovmessige forhold som eksisterer i Europa i dag. Det er et faktum at fagplanene i utdanningen varierer i lengde og i grad av differensiering eller spesialisering eller mangel på slik. For at det skal være mulig å utvikle et system som kan fungere sammen med disse ulike typene av utdanning og opplæring på en meningsfull måte, blir det skilt mellom reguleringer for underordnet (dependent) og selvstendig praksis, mellom de ulike profesjonskontekster som psykologer arbeider i, og mellom inntreden i faget og senere spesialisering. Målet med den grunnleggende EuroPsy-graden er å angi en standard med tanke på underordnet og/eller selvstendig praksis, normalt én profesjonskontekst, på tidspunktet for inntreden i faget. Denne standarden definerer minimumskrav som den enkelte psykolog sannsynligvis vil overgå. Den grunnleggende EuroPsy-graden er ingen godkjenning (licence) til å praktisere som psykolog, og den er ikke ment å skulle fortrenge eller erstatte nasjonale regelverk for godkjenning⁴. I den grad den grunnleggende EuroPsy-standard oppfattes som meningsfull under ulike nasjonale forhold, håper vi at den vil bli tatt med i betraktning ved fremtidige endringer av regelverket for lisensiering.

Mål for spesialistgodkjenninger/sertifikater for spesialistekspertise

Målet med fremtidige spesialistgodkjenninger (Certificates of specialist expertise) er å angi krav for selvstendig praksis i en bestemt kontekst på et nivå som helt klart ligger over inntreden i faget. Det har hittil blitt utviklet spesialistsertifikat på områdene (i) psykoterapi og (ii) arbeids- og organisasjonspsykologi. Det er sannsynlig at det vil bli utviklet flere spesialistsertifikater; alle vil bygge på den grunnleggende EuroPsy-standard. Dette kan i enkelte land bli brukt til å sikre et fagområde for profesjonelle psykologer med slike godkjenninger. Det kan bety at en slik utvikling i fremtiden kan føre til begrensninger i de funksjoner, nivåer og oppgaver som innehavere av den grunnleggende EuroPsy kan vurderes som kompetente til å praktisere selvstendig. Dette vil bli regulert av nasjonale regler i praksislandet (i samsvar med EFPA reglementet om EuroPsy).

Veiledende prinsipper

En rekke retningsgivende prinsipper ligger til grunn for dette utkastet til EuroPsy, det europeiske sertifikatet i psykologi, som den europeiske standarden er en del av. Målet med disse prinsippene er følgende:

- 1) Fremme tilgjengeligheten av adekvate psykologtjenester i hele Europa. Enhver borger og institusjon skal kunne skaffe seg psykologtjenester fra kompetente og kvalifiserte fagpersoner, og systemet skal være en hjelp til å nå dette målet.
- 2) Beskytte forbrukere og innbyggere i Europa gjennom kvalitetssikring, og beskytte publikum mot ukvalifiserte tjenesteleverandører.
- 3) Bidra til ordninger som fremmer psykologenes mobilitet gjennom å sette dem i stand til å praktisere hvor som helst i Europa, forutsatt at de har de nødvendige kvalifikasjoner.

- 4) Sikre at *EuroPsy*-graden tildeles på grunnlag av følgende: (a) dokumentert fullført akademisk fagplan i psykologi av tilstrekkelig omfang, (b) dokumentert kompetanse i utførelse av profesjonelle roller gjennom veiledet praksis, (c) tilslutning til europeiske (og nasjonale) etiske standarder for psykologer.
- 5) Sikre at *EuroPsy*-systemet er rettferdig og ikke favoriserer eller motarbeider psykologer på grunnlag av nasjonale eller andre forskjeller i utdannings- eller profesjonsbakgrunn, og at det anerkjenner høy tjenestekvalitet som et gjeldende prinsipp. Dette innebærer at *EuroPsy* ikke vil stille spesielle krav til struktur eller format på den akademiske utdanningen, eller form på og organisering av praksis før overgang til profesjonell praksis.
- 6) Garantere tilstrekkelig kvalifikasjon for psykologpraksis på inntredelsesnivå i faget så vel som på senere nivåer.
- 7) Støtte opp under et engasjement for aktivt vedlikehold av kompetanse. Dette er årsaken til at *EuroPsy* bare tildeles for en begrenset periode, og må fornyes, igjen for en begrenset periode, basert på dokumentert pågående profesjonell praksis og utvikling.
- 8) Respektere nasjonale bestemmelser for psykologer som allerede er innført.

2. EFPA-bestemmelser knyttet til *EuroPsy*, det europeiske sertifikatet i psykologi

Det europeiske sertifikatet i psykologi (heretter kalt *EuroPsy*) er ment å danne en standard for akademisk utdanning og profesjonell opplæring som gjør det klart for klienter, arbeidsgivere og kolleger at en psykolog kan ansees å inneha de nødvendige kompetanser for å yte psykologtjenester. *EuroPsy* skal angi en felles kompetansestandard i alle land der *EuroPsy* blir innført. Det tar sikte på fri bevegelse av psykologer på tvers av landegrensener innenfor EU og i andre land som har akseptert standarden og vil støtte ordninger som bidrar til dette.

EuroPsy kan tildeles enkeltpsykologer som oppfyller vilkårene som er angitt i disse bestemmelsene.

En person som innehar *EuroPsy*, vil bli omtalt som en «registrert *EuroPsy*-psykolog».

Del A. *EuroPsy*, det europeiske sertifikatet i psykologi

Artikkel 1 *EuroPsy*¹ omfatter et sett av standarder for utdanning og opplæring av profesjonelle psykologer slik det er beskrevet i Tillegg II og III.

Artikkel 2 Individuelle psykologer er berettiget til oppføring i registeret over *EuroPsy*-psykologer (heretter kalt registeret) og til å inneha *EuroPsy* hvis de:

- a) har fullført en nasjonalt godkjent akademisk fagplan i psykologi på et universitet eller en tilsvarende undervisningsinstitusjon som etter lov eller sedvane gir en nasjonal tittel eller kvalifikasjon som «psykolog», forutsatt at fagplanen har en varighet som tilsvarer minst fem års fulltids studier (300 ECTS-enheter) og passer inn i rammeverket slik det er beskrevet i Tillegg II,
- b) kan dokumentere gjennomgått veiledet praksis som utøvende psykolog med en varighet av ikke mindre enn ett år i heltidsstilling (eller tilsvarende) med tilfredsstillende resultater i dette arbeidet, basert på evaluering utført av egen veileder (se tillegg I og tillegg V), og
- c) har avgitt skriftlig løfte til den nasjonale tildelingskomiteen om at de vil overholde prinsippene om profesjonell tjenesteutøvelse slik de er angitt i MetaCode of Professional Ethics fra EFPA, og vil utføre sine profesjonelle aktiviteter i samsvar med etikkreglene til den nasjonale psykologforeningen i det landet hvor praksisen drives.

Artikkel 3 Etter positiv vurdering av dokumentasjonen slik det er beskrevet i artikkel 2, kan en person inkluderes i registeret og tildeles *EuroPsy*-sertifikatet.

Artikkel 4 *EuroPsy* mister sin gyldighet etter en periode på 7 år med mindre det er fornyet.

¹ Europeisk sertifikat i psykologi viser heretter til det grunnleggende Europeiske sertifikatet i psykologi (*EuroPsy*), som beskrevet i innledningen.

- Artikkel 5 Ved fornyelse kan *EuroPsy* tildeles på nytt til alle psykologer som:
- a) kan dokumentere vedlikehold av fagkompetanse i form av et angitt antall timer praksis som psykolog og videre- og etterutdanning (CPD) slik det er beskrevet i tillegg V,
 - b) har avgitt skriftlig løfte til den nasjonale tildelingskomiteen om at de vil overholde prinsippene om profesjonell tjenesteutøvelse slik de er angitt i MetaCode of Professional Ethics fra EFPA, og vil utføre sine profesjonelle aktiviteter i samsvar med etikkreglene til den nasjonale psykologforeningen i det landet hvor praksisen drives.
- Artikkel 6 *EuroPsy*-diplomet vil ha et lignende innhold og utseende som eksempelet i dette dokumentet.
- Artikkel 7 Registreringsinformasjon for *EuroPsy* vil inneholde opplysninger om universitetsutdanning, veiledet praksis, inkludert de profesjonskompetanser, -roller og -kontekster som de registrerte *EuroPsy*-psykologene har arbeidet innenfor for å kvalifisere seg, og deres arbeidserfaring.
- Artikkel 8 Opplysningene som legges inn i det europeiske registeret, er: navn og hjem/arbeidsadresse til den registrerte, universitetsutdanning, praksisland, praksiskontekst samt sted og dato for autorisasjon ved Nasjonal tildelingskomite.
- Artikkel 9 En registrert *EuroPsy*-psykolog vurderes som kvalifisert til selvstendig praksis som psykolog innenfor profesjonskonteksten(e) som er nevnt i registreringsinformasjonen, med mindre det er begrensninger i nasjonale bestemmelser eller i utvidede godkjenninger i det aktuelle landet. Dette gjelder for alle land der den nasjonale medlemsorganisasjonen til EFPA har akseptert *EuroPsy* og disse EFPA-bestemmelsene.
- Artikkel 10 Registrerte *EuroPsy*-psykologer vurderes som kvalifisert for veiledet og/eller underordnet praksis (se tillegg 1) som psykolog i enhver profesjonskontekst, i alle land der den nasjonale medlemsorganisasjonen til EFPA som har akseptert *EuroPsy* og disse bestemmelsene.
- Artikkel 11 Registeroppføringen til en psykolog vil bli
- a) fjernet i følgende tilfeller: (i) etter utløpsdato, (ii) dersom innehaveren ber om at den utgår, (iii) når en domstol eller en nasjonal komité har felt en dom eller gjort et vedtak mot innehaveren som hindrer denne i å utøve sin profesjon som psykolog, f.eks. å fjerne ham eller henne fra et nasjonalt register eller trekke tilbake en nasjonal lisens;
 - b) Registeroppføringen til en psykolog blir markert som ”suspendert” når en domstol eller nasjonal komité har gitt en dom eller et vedtak som suspenderer innehaverens rett til å praktisere som psykolog. Markeringen ”suspendert” blir fjernet når suspensjonen i det aktuelle landet opphører.

Del B. Tildelingsorganer

- Artikkel 12 Ansvar for tildeling av *EuroPsy* og registrering av personer i registeret i henhold til disse bestemmelsene ligger hos den europeiske tildelingskomiteen. Denne delegerer myndigheten til å tildele *EuroPsy* i samsvar med disse bestemmelsene til nasjonale tildelingskomiteer i land som har akseptert *EuroPsy* og disse bestemmelsene.
- Artikkel 13 Den europeiske tildelingskomiteen består av en leder og inntil tolv andre medlemmer. Kandidatene blir nominert av medlemsorganisasjonene. Medlemmene utnevnes for en periode på inntil fire år, som av EFPAs styre kan utvides med ytterligere én periode. Medlemmene skal alle komme fra ulike land i EU, representere de viktigste profesjonskontekstene innenfor psykologi og gi en balanse mellom de som arbeider som praktiserende psykologer, og de som arbeider på universiteter med å utdanne psykologer.
- Artikkel 14 Den europeiske tildelingskomiteen har ansvaret for tilsyn med *EuroPsy* og de tilhørende bestemmelsene, og for at registrering og tildeling av *EuroPsy* skjer i overensstemmelse med disse bestemmelsene. Komiteens oppgaver omfatter:
- Å delegerer retten å tildele *EuroPsy* til nasjonale tildelingskomiteer.
 - Å gi veiledning til de nasjonale tildelingskomiteene.
 - Å sikre at de nasjonale organene tolker de europeiske standardene på samme måte, og å koordinere arbeidet til de nasjonale tildelingskomiteene.
 - Å sikre at de enkelte nasjonale tildelingskomiteene implementerer disse bestemmelsene på riktig måte.
 - Å iverksette tiltak for suspensjon av en nasjonal tildelingskomité hvis uforsvarlig bruk eller misbruk av disse reglene kan dokumenteres.
 - Å behandle anker på avgjørelser fattet av de nasjonale tildelingskomiteene.
 - Å presentere en rapport for styret og generalforsamlingen i EFPA annethvert år.
 - Å opprettholde kontakt med og arrangere et årlig møte med ledere av de nasjonale tildelingskomiteene.
 - Å samarbeide med nasjonale organer om å bøte på det som har ført til en suspensjon av den nasjonale komiteen.
 - Å kontrollere vedlikeholdet av det europeiske registeret.
 - Å fungere som et konsultativt organ for Europakommisjonen med hensyn til godkjenning av psykologers kvalifikasjoner i Europa.
- Artikkel 15 Tildelingen av *EuroPsy* i et land vil bli foretatt av en nasjonal tildelingskomité som er utnevnt av EFPAs nasjonale medlemsorganisasjonen. Den nasjonale tildelingskomiteen vil bli delegert myndighet til å tildele *EuroPsy* fra den europeiske tildelingskomiteen. I land som har en annen (andre) representativ(e) psykologorganisasjon(er), skal medlemsorganisasjonen søke samarbeid med denne organisasjonen (disse organisasjonene) når man etablerer den nasjonale komiteen.
- Artikkel 16 Den nasjonale tildelingskomiteen består av en leder og mellom fire og åtte andre medlemmer. De utnevnes av den nasjonale psykologforeningen (tillegg I) for en periode på inntil fire år, som kan utvides med ytterligere én periode. Den nasjonale tildelingskomiteen bør ha en videst mulig forankring blant psykologene i det aktuelle landet. Medlemmene skal representere de

viktigste profesjonskontekstene innenfor psykologi i dette landet, og de skal gi en balanse mellom de som arbeider som praktiserende psykologer, og de som arbeider på universiteter med å utdanne psykologer.

Artikkel 17 De nasjonale tildelingskomiteene har ansvar for følgende:

- a) Å oversende alle sine prosedyrer for godkjenning til den europeiske tildelingskomiteen.
- b) Å angi hvordan en søker skal oversende dokumentasjon på sin profesjonskompetanse.
- c) Å klargjøre og publisere en liste over gjeldende godkjent fagplan for akademisk utdanning til psykolog.
- d) Å gi råd til institusjoner innenfor høyere utdanning angående vilkår for godkjenning.
- e) Å utstede retningslinjer for veiledernes kompetansevurdering.
- f) Å utarbeide et skjema for yrkesetikk som søkere skal undertegne.
- g) Å fastsette et gebyr for søkere som skal dekke administrative kostnader.
- h) Å avgjøre hver enkelt søknad om EuroPsy, enten ved å informere søkeren om hvorfor søknaden ikke førte frem, eller ved å tildele EuroPsy.
- i) Å tildele EuroPsy-sertifikatet til individuelle psykologer
- j) Å administrere en offentlig liste over psykologer som er tildelt EuroPsy.
- k) Å administrere et arkiv som inneholder all søkedokumentasjon i 15 år.
- l) Å utarbeide en årlig rapport over komiteens aktiviteter til den europeiske tildelingskomiteen.
- m) Å gi relevant informasjon og delta på det årlige møtet for lederne av de nasjonale tildelingskomiteene.
- n) Å fungere som et rådgivende organ for de gjeldende myndigheter med hensyn til godkjenning av psykologers faglige kvalifikasjoner i det aktuelle landet.

Artikkel 18 En nasjonal tildelingskomité som etter den europeiske tildelingskomiteens oppfatning ikke arbeider i overensstemmelse med disse bestemmelsene, vil miste den myndighet som er delegert av den europeiske tildelingskomiteen, inntil den mangelfulle situasjonen er rettet opp. En nasjonal tildelingskomité kan ikke tildele EuroPsy så lenge komiteens delegerte myndighet er trukket tilbake.

Del C. Prosedyre for å oppnå EuroPsy

Artikkel 19 Etter å ha blitt tildelt EuroPsy kan en kandidat ikke søke en gang til.

Artikkel 20 Søknaden må sendes på et skjema av lignende innhold og utseende som eksempelet i dette dokumentet. Søknaden skal inneholde opplysninger om følgende: universitetsutdanningen, praksisen med veiledning, spesifisering av profesjonskompetanser og -kontekster som søkeren har arbeidet i under veiledning for å bli kvalifisert til selvstendig praksis. Søkeren må oversende godkjente rapporter fra sine veiledere. Søkeren må undertegne et løfte om at vedkommende vil utføre profesjonsaktiviteter i overensstemmelse med etikkreglene til den nasjonale psykologforeningen i praksislandet.

Artikkel 21 Den nasjonale tildelingskomiteen skal fastslå om kandidaten oppfyller kriteriene i artikkel 2. Den skal undersøke profesjonskompetanser og -kontekster som søkeren har arbeidet i under veiledning og/eller selvstendig,

og avgjøre i hvilken profesjonskontekst kandidaten er kvalifisert til selvstendig praksis.

- Artikkel 22 Søknaden vil bare bli behandlet etter at kandidaten har betalt det gjeldende gebyret.
- Artikkel 23 Den nasjonale tildelingskomiteen skal undersøke den oversendte dokumentasjonen og avgjøre om det er behov for mer informasjon fra søkeren. Søkeren skal informeres dersom den nasjonale tildelingskomiteen trenger ytterligere informasjon, innen 13 uker etter mottak av den opprinnelige søknaden og gebyret.
- Artikkel 24 Dersom det er behov for ytterligere informasjon, skal søkeren informeres om den nasjonale tildelingskomiteens avgjørelse innen 13 uker etter mottak av slik tilleggsinformasjon.
- Artikkel 25 Dersom det ikke er behov for ytterligere informasjon, skal søkeren informeres om den nasjonale tildelingskomiteens avgjørelse om tildeling av *EuroPsy* innen 13 uker etter mottak av den opprinnelige søknaden og gebyret. Når søkeren ikke blir tildelt *EuroPsy*, skal vedkommende få en detaljert redegjørelse for årsaken(e) til avslaget
- Artikkel 26 Den datoen da søkeren er registrert i registeret, vil han/hun bli tildelt *EuroPsy*.
- Artikkel 27 For å fornye gyldighetsperioden av *EuroPsy*-sertifikatet (artikkel 5) eller en overgangsordning (artikkel 34) må søkeren sende søknad til den nasjonale tildelingskomiteen i landet der vedkommende praktiserer eller har til hensikt å gjøre det.
- Artikkel 28 Søknaden om fornyelse må inneholde opplysninger om vedlikehold av faglig kompetanse i form av et angitt antall timers praksis som psykolog og videreutdanning og faglig utvikling som spesifisert i Appendiks VI.

Del D. Ankeprosedyrer

- Artikkel 29 En søker som har fått sin søknad om *EuroPsy* avslått av den nasjonale tildelingskomiteen, kan anke avgjørelsen inn for den nasjonale psykologforeningen i det aktuelle landet, og samtidig oppgi grunnlaget for anken.
- Artikkel 30 Den nasjonale psykologforeningen vil opprette en uavhengig rådgivende komité som skal vurdere anken. Denne komiteen vil behandle anken og presentere en skriftlig avgjørelse i løpet av 60 dager. Komiteens avgjørelse vil bli oversendt søkeren og den nasjonale tildelingskomiteen. Den uavhengige rådgivende komiteen kan rådføre seg med den europeiske tildelingskomiteen.

Artikkel 31 Dersom søkerens anke blir avvist, kan søkeren anke videre til den europeiske tildelingskomiteen (artikkel 14e). En slik anke skal være på engelsk og angi grunnlaget for anken.

Artikkel 32 Den nasjonale psykologforeningen i et land hvor den delegerte myndigheten til den nasjonale tildelingskomiteen er inndratt, kan anke slikt tiltak til styret i EFPA. EFPAs styre skal rådføre seg med den europeiske rådgivende komiteen som blir opprettet for slike anledninger og innkalt av EFPAs president eller en representant for denne.

Del E. Diverse

Artikkel 33 Bestemmelsene og tilleggene om *EuroPsy* er opprettet og kan endres av generalforsamlingen i EFPA ved 2/3 flertall av de fremmøtte. Bestemmelsene vil gjelde fra en dato bestemt av EFPAs generalforsamling når de blir vedtatt.

Artikkel 34 Overgangsordninger skal gjelde i en spesifisert periode etter at bestemmelsene vedrørende *EuroPsy* er iverksatt av EFPAs generalforsamling. Denne perioden starter på den datoen da *EuroPsy* trer i virksomhet, og slutter på den datoen da EFPA holder sin generalforsamling i 2013. Søkere som før denne datoen har fått lisens til selvstendig praksis som psykolog av et nasjonalt lisensieringsorgan som er anerkjent av den europeiske tildelingskomiteen, og/eller tilfredsstiller krav og betingelser for å kunne praktisere som psykolog i det landet hvor de praktiserer, kan endre oppføring for veiledet praksis som psykolog med opplysninger om arbeidshistorikk etter at vedkommende kvalifiserte seg til selvstendig praksis som psykolog. I slike tilfeller må det fremlegges dokumentasjon på minst tilsvarende tre års praksis i løpet av de siste ti år med selvstendig praksis som psykolog, og dokumentasjon på gjeldende kompetanse og etter- og videreutdanning (CPD) (se tillegg V og VI) for at søkeren skal kunne tildeles *EuroPsy*. Psykologer som har søkt om *EuroPsy* under disse overgangsordningene, kan få ytterlige to år utover perioden for overgangsordningen til å oppfylle disse kravene.

Artikkel 35 Disse bestemmelsene kan utvides med regler om sertifikat for spesialistekspertise på bestemte områder innenfor EFPA-psykologien. Slike regler vil bli tatt inn i Tillegg til disse bestemmelsene.

Artikkel 36 EFPA-reglementet for *EuroPsy* vil bli gjennomgått minst hvert femte år av *EuroPsys* Koordineringsgruppe (ECG), som består av EFPAs president, et medlem av Eksekutivrådet og presidenten i den europeiske tildelingskomiteen. Etter framlegg fra ECG vil Eksekutivrådet foreta nødvendige endringer i bestemmelsene. Når endringene er gjort kjent for de nasjonale tildelingskomiteene, har de provisorisk gyldighet frem til neste generalforsamling. Gyldighet ut over dette må stadfestes av generalforsamlingen

3. Register over *EuroPsy*-psykologer

Det europeiske registeret over *EuroPsy*-psykologer blir ivaretatt og vedlikeholdt av EFPA og består av de nasjonale listene, stilt til rådighet av de nasjonale tildelingskomiteene, over sertifiserte psykologer.

- 2) Det europeiske registeret inneholder navn og registreringsdetaljer over alle *EuroPsy*-psykologer. Registeret viser også de som innehar spesialistsertifikater.
- 3) Opplysningene som er angitt i registreringsinformasjon for *EuroPsy*, vil bli lagt inn i registeret, som er en elektronisk database med søkefunksjon som er tilgjengelig via Internett (www.europsy.eu.com/register).
- 4) Registeroppføringer for et land skal oppdateres på initiativ av den nasjonale tildelingskomiteen når et *EuroPsy*-sertifikat tildeles, fornyes, inndras eller utløper. Registeret skal oppdateres når et spesialistsertifikat blir utstedt, etter melding fra nasjonal tildelingskomité. Opplysninger i dette registeret kan bare endres av EFPA, og av den nasjonale tildelingskomiteen hvis den er autorisert.

Tillegg I. Definisjoner

I disse bestemmelsene brukes følgende begrepsdefinisjoner:

EuroPsy-sertifikatet i psykologi, heretter kalt *EuroPsy*, er et sett av standarder for utdanning og opplæring av psykologer som definerer et kvalitets- og standardnivå som medlemsforeningene i EFPA er blitt enige om.

En registrert EuroPsy-psykolog vil si en innehaver av EuroPsy.

En *psykolog* er en person som har gjennomført en akademisk utdanning i psykologi på et universitet eller en tilsvarende undervisningsinstitusjon, og som oppfyller andre krav som etter lov eller sedvane gir nasjonal tittel eller kvalifikasjon av «psykolog», forutsatt at fagplanen har en varighet tilsvarende minst fem års fulltids studier (300 ECTS-enheter) og passer inn i rammeverket slik det er beskrevet i tillegg II.

Registreringsinformasjon om det europeiske sertifikatet i psykologi, heretter kalt registreringsinformasjonen, er et tillegg til *EuroPsy* som angir dokumentasjon (på tildelingstidspunktet) av utdanning, opplæring og profesjonskompetanser for innehaveren av *EuroPsy*, angitt i artikkel 7 (se tillegg II og III).

Det europeiske psykologregisteret, heretter kalt registeret, er et register som inneholder en post for hver registrerte *EuroPsy*-psykolog med opplysninger slik det er angitt i artikkel 8.

Profesjonelle oppgaver (jf. kompetansegrupper) refererer til de seks kategoriene av profesjonsaktiviteter som utgjør de psykologtjenestene som leveres i en profesjonell sammenheng, slik det er nevnt i tillegg III, det vil si målformulering, utredning, arbeidsplan, tiltak, evaluering av effekt og kommunikasjon.

Profesjonell kontekst refererer til en bestemt kategori av arbeidsforhold som psykologtjenester leveres i overfor en bestemt klientkategori. Profesjonell sammenheng skal forstås i bred mening, og er for den gjeldende godkjenningen definert som én av følgende: Klinisk og helse, Skole og utdanning, Arbeid og organisasjoner, Andre. Hver av kontekstene omfatter et bredt spekter av aktiviteter. Den fjerde kategorien (Andre) refererer til alle profesjonelle sammenhenger som ikke faller inn under de tre andre, og skal spesifiseres på *EuroPsy*-diplomet (f.eks. rettspsykologi, trafikkpsykologi, rådgivende psykologi, psykososiale intervensjoner). Denne konteksten bør være en som har en vid praksis, som er anerkjent i det aktuelle landet og har en utdanning og trening på et grunnleggende nivå. Den bør være godkjent av den europeiske tildelingskomiteen.

Vitenskapelig kunnskap refererer til den kunnskapen som er samlet i vitenskapelig litteratur i psykologidisiplinen, og som finnes i psykologiens forsknings- og undervisningsmiljøer.

Profesjonell kompetanse refererer til evnen til å utføre oppgaver som profesjonell fagperson på en adekvat måte slik det er definert i tillegg III.

Selvstendig praksis som psykolog refererer til utføring av oppgaver som profesjonell overfor klienter uten behov for direkte veiledning fra andre psykologer.

Underordnet praksis som psykolog refererer til utføring av profesjonelle oppgaver overfor klienter under ansvar og myndighet av en annen psykolog som er kvalifisert til selvstendig praksis i den spesifikke profesjonelle kontekst (artikkel 10).

Veiledet praksis refererer til utføring av profesjonelle oppgaver overfor klienter av en psykologkandidat med direkte veiledning av en kvalifisert psykolog slik det er angitt i tillegg IV, enten som en del av universitetsfagplanen eller utenfor et universitet.

En psykologkandidat (practitioner in training) er en person som under ansvar av en kvalifisert veileder slik det er beskrevet i tillegg IV, er i ferd med å fullføre sin veiledede praksis.

En *veileder* er en psykolog som i løpet av de siste tre årene har arbeidet minst to år fulltid eller har tilsvarende erfaring fra selvstendig praksis (godkjent som kvalifisert av det nasjonale godkjenningsorganet) innenfor en av de nevnte profesjonelle sammenhengene, og som er ansvarlig for en psykologkandidats profesjonelle kompetanseheving og vurdering av denne i profesjonskonteksten.

Den nasjonale psykologforening i et land er den forening eller føderasjon av foreninger som er medlem av EFPA (European Federation of Psychologists' Associations). Det er viktig å sørge for at den nasjonale tildelingskomiteen er representativ for vedkommende lands psykologer i størst mulig bredde.

Bostedslandet er landet hvor psykologen eller den registrerte *EuroPsy*-psykologen er registrert som bosatt.

Et praksisland er et land hvor psykologen eller den registrerte *EuroPsy*-psykologen praktiserer eller akter å praktisere.

Tillegg II. Rammeverk og minimumsstandarder for utdanning og opplæring av psykologer

Dette tillegget angir utdanningskravene som ligger til grunn for tildeling av *EuroPsy*, og det er i hovedsak basert på rapporten *EuroPsyT A Framework for Education and Training of Psychologists in Europe*, som fikk bred anerkjennelse og ble godkjent av EFPAs generalforsamling i 2001. Bare personer som kan dokumentere at de har fulgt en fagplan som oppfyller kravene, og som har fullført veiledet praksis tilsvarende ett år, totalt sett minst seks år (360 ECTS-enheter), er kvalifisert for *EuroPsy* og oppføring i registeret.

Kravene er formulert som et grunnleggende rammeverk med referanse til en fagplanmodell som skiller mellom tre faser:

1. fase bachelor eller tilsvarende
2. fase master eller tilsvarende
3. fase Veiledet praksis

Det forutsettes at 1. og 2. fase skal være en del av den akademiske fagplanen i psykologistudiet, mens 3. fase kan, men ikke nødvendigvis må, være inkludert i universitetsfagplanen. Det forutsettes videre at universitetene vil iverksette en rekke tiltak for å oppfylle disse kravene, og at en struktur med separate eller sekvensielle faser ikke er viktig. Eksempelvis har flere universiteter i ulike land utviklet en problembasert læringsmodell (PBL) i utdanningen og opplæringen av psykologer, der integrerte syklusblokker av teori–metode–anvendelse (theory-method-application) blir organisert fra begynnelsen av programmet. Fagplanmodellen forutsetter at studenter som uteksamineres fra slike programmer, har fått tilsvarende kunnskaper, ferdigheter og kompetanse, og nyskapende tilnæringsmetoder er en velkommen del av profesjonsutviklingen. Det gjeldende utkastet stiller seg nøytralt til organisering og rekkefølge i læringsprogrammet.

Videre kan disse kravene oppfylles gjennom både nasjonale utdanningssystemer med en ikke-differensiert fagplan og systemer med et differensiert system, uansett om fagplanen legger opp til at teori og praksis er integrert (for eksempel integrert profesjonsutdanning, problembasert læring) eller atskilt. Det bør understrekes at grad på masternivå eller tilsvarende grad som er oppnådd etter 5 års studier (300 ECTS-enheter), er vurdert som grunnleggende kvalifikasjon for å begynne praksis i psykologi og må følges opp med veiledet praksis før en kan vurderes som kompetent som selvstendig praktiserende psykolog. Spesialisert profesjonspraksis på ethvert felt innenfor psykologi vil vanligvis kreve videreutdanning på områder som spesialisttitler kan tildeles i, for eksempel helsepsykologi, klinisk psykologi, arbeids-, organisasjons- og personalpsykologi, psykologi i arbeid og helse, utdanningspsykologi og barnpsykologi.

Dette tillegget gir en beskrivelse av innholdet som skal dekkes i de to fasene, og minimumskravene til profesjonsutdanning av psykologer. Den tredje fasen beskrives ytterligere i tillegg IV i dette dokumentet.

Beskrivelse av fagplaninnhold

Første fase

Første fase brukes vanligvis til å orientere studentene om de ulike underspesialitetene innenfor psykologien, men den kan også åpnes for beslektede disipliner. Den gir grunnleggende undervisning i alle spesialområdene i psykologien og i de viktigste psykologiske teoriene og teknikkene. Den gir en grunnleggende innføring i psykologens ferdigheter og et grunnlag for forskning innenfor psykologi. Den gir ingen yrkesmessig kvalifikasjon i psykologi og gir ikke den nødvendige kompetanse for selvstendig praksis i psykologi. Selv om den første fasen kan dekkes i et treårig program som for eksempel en bachelorgrad, kan den også fullføres over en lengre periode og integreres med kunnskapene, ferdighetene og forståelsen som er nødvendig i profesjonell praksis som psykolog. Fagplanen i første fase er i hovedsak basert på det aksepterte rammeverket i 2001-rapporten *EuroPsyT: A Framework for Education and Training for Psychologists in Europe*. Prosessen i forbindelse med dette tidligere prosjektet avdekket en gjennomgående enighet i de europeiske landene med tanke på hva den grunnleggende psykologiutdanningen skal dekke. Dette rammeverket eller den generelle oversikten er presentert i tabell 1 nedenfor, basert på psykologisk kunnskap om og innsikt i individer, grupper og samfunn/systemer. Det skjeller mellom kunnskaper og ferdigheter innenfor psykologien som forklaringsvitenskap med sikte på å forstå menneskers atferd, og som teknologivitenskap med sikte på intervensjoner som muliggjør effektiv endring av menneskers atferd. Begge vitenskapstyper har trekk fra grunnforskning så vel som anvendt forskning (allmenne teorier til forskjell fra praktisk bruk i diagnoser og intervensjoner).

Tabell 1. Første fase

<i>Type av innhold/mål</i>	<i>Enkeltpersoner</i>	<i>Grupper</i>	<i>Samfunn</i>
Orientering <i>Kunnskap</i>		Metoder innenfor psykologi Psykologihistorie Oversikt over spesialområder og profesjonsfelter innenfor psykologi	
Forklaringsteorier <i>Kunnskap</i>		Generell psykologi Nevropsykologi Psykobiologi Kognitiv psykologi Differensiell psykologi Sosialpsykologi Utviklingspsykologi Personlighetspsykologi Arbeids- og organisasjonspsykologi Klinisk psykologi og helsepsykologi Utdanningspsykologi Psykopatologi	
Teknologiske teorier <i>Kunnskap</i>		Data- og testteori Spørreskjemateori Evalueringsteori	
Forklaringsteorier <i>Ferdigheter</i>		Opplæring i diagnostiske ferdigheter Opplæring i intervjuferdigheter	
Teknologiske teorier <i>Ferdigheter</i>		Opplæring i test- og spørreskjemaoppbygging Opplæring i gruppeintervensjon	
Metodikk <i>Kunnskap</i>		Innføring i metoder: eksperimentelle metoder Kvalitative og kvantitative metoder	
Metodikk <i>Ferdigheter</i>		Eksperimentell praksis, Praksis i metodikk og statistikk Opplæring i datainnhenting, Kvalitativ analyse	
Etikk Kunnskap og ferdigheter		Etiske retningslinjer og profesjonsetikk	
Akademiske ferdigheter <i>Ferdigheter</i>		Informasjonsinnhenting/bibliotek, Lesing/skriving av fagartikler Forskningsetikk	

Ikke-psykologiske teorier <i>Kunnskap</i>	Epistemologi Filosofi Sosiologi Antropologi
--	--

Andre fase

Programmet i andre fase forbereder studenten på selvstendig profesjonspraksis som psykolog. Denne delen av fagplanen kan enten være ikke-differensiert og forberede studenten på doktorgradsstudier eller ansettelse som vanlig praktiserende psykolog, eller den kan være differensiert og forberede studenten på praksis i et bestemt profesjonsfelt innenfor psykologien, for eksempel (i) klinisk psykologi eller helsepsykologi, (ii) utdannings- eller skolepsykologi, (iii) arbeids- og organisasjonspsykologi eller (iv) et annet felt. I det første tilfellet vil studenten få tilleggskunnskaper i emner som allerede er behandlet i første fase, for eksempel kognitiv arkitekturteori, konkrete følelseteori, avansert personlighetsteori. Dette innebærer å forberede seg til en fremtidig forskningskarriere eller en mer allmenn bane som profesjonell psykolog. I det andre tilfellet vil studenten få spesialistkunnskap om for eksempel teorier om og teknikker for klinisk vurdering, teorier om opplæringsrettede tiltak som atferdsmodifisering, teorier om arbeidsytelse, lederskapsteorier eller statistiske modeller for personalutvelgelse. Ettersom alle kunnskaper og ferdigheter er basert på faget psykologi, er begge typer fagplan akseptable innenfor rammeverket av den andre fasen. Som en del av den andre fasen må studenten vise seg i stand til å utvikle forskningsevnene sine. Det er bred enighet om at profesjonelle psykologer bør erverve seg kompetanse i forskning, både for å kunne evaluere sitt eget arbeid og sine intervensjoner, og for å vedlikeholde sin kompetanse i forhold til forskning og annen litteratur.

Tabell 2 nedenfor, som gir et omriss av andre fase, viser en struktur basert på kompetanse i relasjon til ”enkeltpersoner”, ”gruppe” og ”samfunn”. Det tar høyde for at psykologer kan arbeide på individ-, gruppe- eller samfunnsnivå, og at de må få en opplæring som dekker arbeid på alle tre nivåer.

Tabell 2. Andre fase

Type av innhold/Mål	Enkeltpersoner	Gruppe	Samfunn
Orientering <i>Kunnskap</i>	Orientering om kontekst for praksis og muligheter for spesialisering		
Forklaringsteorier <i>Kunnskap</i>	Kurs i forklaringsteorier i generell psykologi og/eller psykobiologi og/eller utviklingspsykologi og/eller personlighetspsykologi og/eller sosialpsykologi. Eksempelvis læringsteorier, kognitiv arkitekturteori, avansert personlighetsteori.		
	Kurs i forklaringsteorier i arbeids-, organisasjons- og personalpsykologi og/eller utdanningspsykologi og/eller klinisk psykologi og/eller psykologiske underdisipliner. Eksempelvis teorier om arbeidsytelse, teorier om situert kognisjon (situated cognition), teorier om lederskap, teorier om personlighetsforstyrrelser.		
Teknologiske teorier <i>Kunnskap</i>	Kurs i teknologiske teorier i generell psykologi og/eller psykobiologi og/eller utviklingspsykologi og/eller personlighetspsykologi og/eller sosialpsykologi. Eksempelvis psykometrisk teori, EEG-vurderingsteori.		
	Kurs i teknologiske teorier i arbeids-, organisasjons- og personalpsykologi og/eller utdanningspsykologi og/eller klinisk psykologi og/eller psykologiske underdisipliner. Eksempelvis teorier om arbeidsanalyse, analyse av læringsbehov, teorier om rådgivning og psykoterapi.		
Forklaringsteorier <i>Ferdigheter</i>	Ferdighetstrening i bruk av nevnte forklaringsteorier ved diagnostisering innenfor forsknings-/laboratoriefunksjoner. Eksempelvis i EMG-måling, opplæring i personlighetsutredning.		
	Ferdighetstrening i bruk av nevnte forklaringsteorier ved diagnostisering innenfor anvendt psykologi/ feltpsykologi. Eksempelvis i feilanalyse, diagnoser knyttet til læringsvansker.		

Teknologiske teorier <i>Ferdigheter</i>	Ferdighetstrening i bruk av nevnte teknologiske teorier ved intervensjoner innenfor forsknings-/laboratoriefunksjoner. Eksempelvis opplæring i testkonstruksjon, utforming av et læringseksperiment.
	Ferdighetstrening i bruk av de nevnte teknologiske teoriene ved intervensjoner innenfor anvendt psykologi / feltpsykologi. Eksempelvis opplæring i utforming av systemer for prestasjonsgradering, utforming av et opplæringssystem, utvikling av en terapeutisk plan, psykoterapi.
Metodikk <i>Kunnskap</i>	Avansert eksperimentutforming Grunnleggende og avansert multivariat statistikk: Multivariat ANOVA, multipl regressjonsanalyse, faktoranalyse, klyngeanalyse, tidsserieanalyse, kvalitative metoder, og så videre.
Metodikk <i>Ferdigheter</i>	Ferdighetstrening i de nevnte metodene og teknikkene.
Etikk <i>Kunnskaper og ferdigheter</i>	Kunnskap om etiske prinsipper og bruken av dem Ferdighetstrening i anvendelse av etiske prinsipper og etiske retningslinjer for profesjonell praksis.
Akademiske og generelle profesjonsferdigheter <i>Ferdigheter</i>	Ferdighetstrening i rapport- og artikkelskriving Ferdighetstrening i profesjonell intervjuing, og så videre.
Ikke-psykologiske teorier	Teoretiske og praktiske kurs i emner fra andre disipliner som er relevante for profesjonsaktivitet Eksempelvis medisin, juss, bedriftsøkonomi
<i>Grunnleggende forskningskompetanse</i>	FORSKNINGSPROSJEKT (OPPGAVE)
<i>Grunnleggende profesjonell kompetanse</i>	PRAKSISPLASS (Stage)

Praksis plass (stage)

Målet med praksis plass (i enkelte europeiske land kalt "stage") er å gi innføring i profesjonell virksomhet slik at studentene blir i stand til følgende:

- integrere teoretisk og praktisk kunnskap
- lære prosedyrer knyttet til psykologisk kunnskap
- starte praksis under veiledning
- kunne reflektere over og drøfte egne og andres aktiviteter
- begynne å arbeide i en setting med profesjonskolleger

Slik opplæring finner vanligvis sted i løpet av siste halvdel av universitetsstudiet, men kan begynne tidligere og/eller vare lenger enn selve studiet. I det siste tilfellet bør ansvaret deles mellom universitetet og/eller den nasjonale psykologforeningen og/eller de relevante organene som godkjenner opplæringen. Varigheten av slik opplæring vil vanligvis være minst 3 måneder (eller 15 ECTS-enheter) avhengig av hvilket felt det er.

Type praksis i praksisperioden varierer og kan omfatte følgende:

- observasjon av reelle situasjoner hvor psykologiske prosedyrer blir brukt
- bruk av grunnleggende prosedyrer under veiledning
- deltakelse i prosjekter med en angitt rolle
- analyse og drøfting av "tilfeller"

Praksis plassen vil vanligvis være en institusjon eller et "sertifisert" privat firma som

- leverer tjenester som sammenfaller med studentens utdanningsbakgrunn,
- kan garantere at hoveddelen av veiledningen vil bli utført av profesjonelle psykologer,
- er godkjent av den nasjonale psykologforeningen og/eller et akkreditert universitet.

Eksempler på institusjoner inkluderer sykehus eller kliniske enheter, privat praksis, skoler og utdanningsinstitusjoner, kommunale servicetilbud.

Praksisperioden inngår ikke som del av veiledet praksis.

Forskning

Det forventes at studenter som fullfører hele utdanningen og praksisperioden, har utviklet en viss grunnleggende forskningskompetanse og har gjennomført et lite forskningsprosjekt. Dette kan utføres i laboratoriet på universitetet eller som feltarbeid, og det kan benyttes eksperimentelle eller mer naturalistiske tilnæringsmetoder, f.eks. kvasi-eksperimenter, kassustudier, intervjuer eller studier basert på spørreskjemaer. Studentene skal lære om den psykologiske forsknings natur og etikk, og de grunnleggende metodene som psykologene anvender. Det forventes at slik aktivitet strekker seg over 3–6 måneder (det vil si 15–30 ECTS-enheter).

Tredje fase (året med veiledet praksis)

Den tredje fasen i psykologutdanningen består av veiledet praksis innenfor et bestemt felt av den profesjonelle psykologien. Den kan betraktes som profesjonell feltopplæring i og med at den skal

- forberede studenten på selvstendig praksis som autorisert (eller tilsvarende) psykolog,
- utvikle fungerende roller som profesjonell psykolog basert på vedkommendes opplæring og personlighet,
- styrke integreringen av teoretisk og praktisk kunnskap.

Slik opplæring finner vanligvis sted etter fullført andre fase, og ofte etter at studenten har forlatt universitetet. Den kan imidlertid også være en del av universitetsopplæringen, for eksempel integrerte kurs der veiledet praksis arrangeres av universitetet som en del av studiet og innenfor rammen av et totalt 6-årig utdanningsløp. Varigheten er 12 måneder eller tilsvarende (60 ECTS-enheter).

Praksistypen består av delvis-selvstendig (semi-independent) arbeid som psykolog under veiledning i en setting med et profesjonskollegium. Slik form for opplæring vurderes som helt nødvendig for å oppnå profesjonskvalifikasjon som psykolog, ettersom bruk av kunnskap og ferdigheter fra første og andre fase i en profesjonssetting er en forutsetning for utvikling av psykologens kompetanser. Studenter som har fullført første og andre fase uten en periode med veiledet praksis, kan ikke betraktes som kvalifiserte for selvstendig arbeid som psykolog.

Veiledet praksis vil vanligvis finne sted i institusjoner eller ”sertifiserte” private firmaer som

- leverer tjenester som sammenfaller med studentens utdanningsbakgrunn,
- kan garantere at hoveddelen av veiledningen vil bli utført av en profesjonell psykolog,
- er godkjent av det nasjonale organet som regulerer profesjonsinngangen.

Eksempler på slike institusjoner kan være sykehus eller kliniske miljøer, privat praksis, skoler eller utdanningsinstitusjoner, kommunale servicetilbud.

Minimumskrav i utdannings- og opplæringsprogrammet

Dette avsnittet beskriver det nødvendige minimumsomfanget og -innholdet i en fagplan for psykologistudiet. Det er formulert i innholdskategorier, slik det er angitt nedenfor, og et minimumsomfang i ECTS-enheter (ECTS = European Credit Transfer System). Det forutsettes at 1 ECTS-enhet skal tilsvare 25 timer aktivt studium (det vil si ”studiemengde”) for studenten, og det forutsettes at ett år tilsvarer 60 ECTS-enheter.

Samlet lengde på utdanning og opplæring

Fagplanen må ha en varighet på minst 5 år (300 ECTS-enheter). Dette kan deles opp i 180 enheter for første fase og 120 enheter for andre fase (som tilsvarer Bologna-erklæringens ”3+2”-struktur med bachelor + master), selv om det vil være variasjoner mellom universiteter og land i strukturen på utdanningssystemene. Varigheten av tredje fase (veiledet praksis) må være minst ett år (60 ECTS-enheter) eller tilsvarende). Dette gir en samlet lengde på 6 år eller 360 ECTS-enheter.

Sammensetning av fagplanen

Den akademiske fagplanen skal dekke alle fagplanenheter som er beskrevet i tabellene 1 og 2. Det kan imidlertid være forskjeller i vektlegging av studiefelt og/eller typer av utdanningsmål. Tabell 3 beskriver grensene som sammensetningen kan variere innenfor. De gir en fleksibel definisjon av en ”felles kjerne” i europeisk psykologi i praktisk sammenheng.

Kravene skal forstås på følgende måte:

1. Hoveddelen av første fase skal settes av til teoretiske kurs og ferdighetstrening i psykologi. En del må imidlertid settes av til metodikk og ikke-psykologisk teori (for eksempel filosofi eller sosiologi) som vanligvis ansees som relevant for psykologistudiet. Utkastet foreslår at den delen som brukes på teoretiske kurs og ferdighetstrening pluss orientering og akademiske ferdigheter, skal være på mellom 125 og 135 enheter (mer enn 2 år). Når det gjelder teoretiske kurs og ferdighetstrening, skal hoveddelen brukes på individuell atferd. Personatferd i grupper og samfunn skal dekkes med minst 20 enheter hver.
2. Metodikk skal dekkes med minst 30 enheter, og ikke-psykologisk teori med mellom 15 og 25 enheter. Samlet skal disse komponentene utgjøre et sted mellom 45 og 55 enheter.
3. I løpet av andre fase skal omkring 60 enheter (1 år) brukes på teoretiske kurs, seminarer, oppgaver og så videre. Studieplanen bør balanseres for å sikre at det vies tilstrekkelig oppmerksomhet til individ, grupper og samfunn.
4. 15–30 enheter bør brukes på en praksisplass (”stage”) og 15–30 enheter på et forskningsprosjekt eller en avhandling. Disse to aktivitetene skal dekke minst 60 enheter (1 år).
5. Minst 60 enheter (1 år) skal brukes på veiledet praksis.
6. En avhandling ansees ikke som nødvendig for første fase, fordi en bachelorgrad ikke vurderes som kvalifiserende til selvstendig praksis. En forskningsbasert avhandling er imidlertid påkrevd i andre fase.

Tabell 3: Minimumskrav (ECTS-enheter) for utdanning til selvstendig profesjonspraksis i psykologi

Fase	Komponent	Enkeltpersoner	Gruppe	Samfunn	Totalt	
1. fase: (bachelor eller tilsvarende)	Orientering	Fagplanen skal inkludere orientering i psykologi, tilhørende underdisipliner og områder med profesjonsaktivitet			Min 125	
	Teoretisk kurs og praktiske oppgaver	Min 60	Min 20	Min 20		
	Akademisk ferdigheter	Opplæring i akademiske ferdigheter bør inkluderes				
	Metodikk		Min 30			
	Ikke-psykologisk teori		Min 15			Min 45
						Totalt 180
2. fase: (master eller tilsvarende)	Teoretiske kurs, seminar, oppgaver, etc				Min 60	
	Utplassering (stage)		Min 15–30			
	Forskningsprosjekt/avhandling		Min 15–30		Min 30	
					Totalt 120	
3. fase:	Veiledet praksis		Min 60		Totalt 60	
					Totalt 360	

Tillegg III: Kompetanser og kompetanseprofilering

Psykologers kompetanser

Hovedformålet med å praktisere som profesjonell psykolog er å utvikle og bruke psykologiske prinsipper, kunnskap, modeller og metoder på en etisk og vitenskapelig måte for å bygge opp under utviklingen, velværet og effektiviteten til enkeltpersoner, grupper, organisasjoner og samfunn.

Dette tillegget definerer de viktigste kompetansene som profesjonelle psykologer skal utvikle og vise før de får tillatelse til å drive selvstendig praksis. Slike kompetanser knytter seg til prosessen hvor psykologene leverer tjenester til sine klienter.

Det finnes to hovedgrupper av kompetanse: (i) de som er knyttet til det psykologiske innholdet i prosessen ved en profesjonell praksis (basiskompetanser), og (ii) utføringskompetanser, de som setter den praktiserende psykologen i stand til å levere sine tjenester på en effektiv måte. Basiskompetansene er unike for psykologprofesjonen med tanke på innholdet og den kunnskap og de ferdigheter som kreves for å bruke disse kompetansene. Utføringskompetansene har psykologene til felles med andre profesjoner og tjenesteleverandører. Både basiskompetansene og utføringskompetansene er helt nødvendige for å kunne levere tjenester på en profesjonelt akseptabel måte.

Kompetansene beskriver de forskjellige rollene psykologer fyller. Rollene utøves i en eller flere av en rekke yrkesmessige kontekster og overfor mange slags typer av klienter. Kompetansene er basert på kunnskap, forståelse og ferdigheter som tas i bruk og praktiseres på en etisk måte. En kompetent utøver er ikke bare i stand til å demonstrere de nødvendige ferdigheter, men også å vise de holdninger som hører til korrekt praktisering av profesjonen. Holdninger anses som særlig viktige, siden de definerer psykologprofesjonens unike natur. Mens en del kunnskaper og ferdigheter har en generell anvendelighet, er mye av det kontekstrelatert. Derfor kan en psykolog som har vist profesjonell kompetanse i én kontekst med én klientgruppe, ikke anses for å være kompetent i andre kontekster eller med andre klientgrupper i den samme konteksten.

Hver enkelt innehaver av *EuroPsy* vil ha en profil som definerer i hvilke kontekster innehaveren har demonstrert kompetanse til selvstendig praksis fra tidspunktet da søkeren fikk diplommet.

Det skilles mellom fire brede profesjonskontekster:

- Klinisk og helse
- Utdanning
- Arbeid og organisasjoner
- Andre

For å beskrive kvalifikasjoner for praksis er det tilstrekkelig å benytte en bred kategorisering av profesjonskontekster. For de profesjonsaktivitetene som ikke kan tilordnes noen av disse tre kategoriene, er det angitt en fjerde kategori, «Andre», hvor den konkrete settingen skal spesifiseres nærmere (for eksempel rettspsykologi eller idrettspsykologi).

Beskrivelsene av slike kompetanser er ment å være generelle og anvendelige på de fleste eller alle typer av profesjonelt psykologarbeid, selv om de anvendes på spesifikke måter i de ulike profesjonskontekstene.

Basiskompetanser

Det finnes 20 basiskompetanser som enhver psykolog skal kunne mestre. Disse kan grupperes i seks kategorier som er knyttet til profesjonelle roller (oppgaver):

- A måldefinisjon
- B utredning
- C strategiplan
- D intervensjon/tiltak
- E evaluering av effekt
- F formidling

Kompetansene er beskrevet nedenfor.

Tabell 4. Basiskompetanser for psykologer

Basis-kompetanser	Beskrivelse
A. Målpresisering	Samhandle med klienten for å definere målene for tjenesten som skal ytes
1. Behovsanalyse	Samle inn informasjon om klientens behov gjennom hensiktsmessige metoder, avklare og analysere behovene til et punkt hvor meningsfull videre handling kan iverksettes.
2. Målsetting	Foreslå og drøfte mål med klienten, opprette akseptable og oppnåelige mål, og angi kriterier for evaluering av måloppnåelse på et senere tidspunkt.
B. Utredning	Identifisere relevante egenskaper til personer, grupper, organisasjoner og situasjoner gjennom bruk av hensiktsmessige metoder.
3. Individuell utredning	Utføre utredning (assessment) gjennom intervjuer, tester og observasjon av enkeltpersoner i en setting som er relevant for den nødvendige tjenesten.
4. Gruppeutredning	Utføre utredning gjennom intervjuer, tester og observasjon av grupper i en setting som er relevant for den nødvendige tjenesten.
5. Organisasjonsutredning	Utføre utredning gjennom intervjuer, spørreundersøkelser (survey) og andre metoder og teknikker som er hensiktsmessige ved studier av organisasjoner i en setting som er relevant for den aktuelle tjenesten.
6. Situasjonsutredning	Utføre utredning gjennom intervjuer, spørreundersøkelser (survey) og andre metoder og teknikker som er hensiktsmessige ved situasjonsfokusede vurderinger i en setting som er relevant for den aktuelle tjenesten.
C. Strategiutvikling	Utvikle tjenester eller tiltak basert på psykologiske teorier og metoder som klienter eller psykologer kan benytte.
7. Tjeneste- eller produktdefinisjon og behovsanalyse	Definere hensikten med tjenesten eller produktet, identifisere relevante interessenter (stakeholders), analysere behov og begrensninger, og formulere spesifikasjoner for produktet eller tjenesten på en måte som tar hensyn til settingen som tjenesten eller produktet skal brukes i.
8. Tjeneste- eller produktutforming	Utforme eller tilpasse tjenester eller produkt i samsvar med kravene og begrensningene på en måte som tar hensyn til settingen som tjenesten eller produktet skal brukes i.
9. Tjeneste- eller produktutforming	Teste tjenesten eller produktet og vurdere gjennomførbarhet, pålitelighet, gyldighet og andre egenskaper på en måte som tar hensyn til settingen som tjenesten eller produktet skal brukes i.
10. Tjeneste- eller produktevaluering	Evaluere tjenesten eller produktet i forhold til nytte, klienttilfredshet, brukervennlighet, kostnader og andre aspekter som er relevante for settingen som tjenesten eller produktet skal brukes i.
D. Intervensjon	Identifisere, forberede og utføre intervensjoner som er hensiktsmessige for å oppnå målene ved hjelp av resultater fra vurderings- og utviklingsaktivitetene.
11. Intervensjonsplanlegging	Utvikle en hensiktsmessig intervensjonsplan for å kunne nå de angitte målene i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
12. Direkte personorientert intervensjon	Bruke intervensjonsmetoder som direkte påvirker en eller flere personer, i samsvar med intervensjonsplanen i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
13. Direkte situasjons-	Bruke intervensjonsmetoder som direkte påvirker utvalgte aspekter i situasjonen, i samsvar

orientert intervensjon	med intervensjonsplanen i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
14. Indirekte intervensjon	Bruke intervensjonsmetoder som setter enkeltpersoner, grupper eller organisasjoner i stand til å lære og ta avgjørelser i egen interesse, i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
15. Tjeneste- eller produktimplementering	Introdusere tjenester eller produkter og arbeide for at klienter eller andre psykologer bruker disse på en riktig måte.

Basis-kompetanser	Beskrivelse
E. Evaluering	Fastslå om intervensjonene er egnet i forhold til å overholde intervensjonsplanen og oppnå angitte mål.
16. Evalueringsplanlegging	Utforme en plan for evaluering av en intervensjon, inkludert kriterier som er avledet fra intervensjonsplanen og de angitte målene i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
17. Evalueringsmåling	Velge og bruke måleteknikker som er hensiktsmessige for gjennomføring av evalueringsplanen i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
18. Evalueringsanalyse	Utføre analyser i samsvar med evalueringsplanen og trekke konklusjoner med hensyn til hvor effektive intervensjonene har vært i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
F. Formidling	Gi informasjon til klienter på en måte som er egnet til å oppfylle klientenes behov og forventninger
19. Gi tilbakemelding	Gi tilbakemeldinger til klienter gjennom bruk av hensiktsmessige muntlige og/eller audiovisuelle midler i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.
20. Rapportskriving	Skrive rapporter for å informere klienter om resultater av evaluering, tjeneste- eller produktutvikling, intervensjoner og/eller evalueringer i en setting som er relevant for den ønskede tjenesten.

En psykolog skal ha alle disse kompetansene så langt det er behov for dem innenfor en bestemt profesjonskontekst. Dersom en psykolog skal kunne tildeles *EuroPsy*, må kompetansen være slik at psykologen kan forventes å utføre alle de seks rollene på en adekvat og selvstendig måte.

Utføringskompetanser (enabling competences)

Det finnes ni utføringskompetanser som er knyttet til profesjonsaktivitet generelt, og som den praktiserende psykologen skal demonstrere sammen med basiskompetansene.

For å være kvalifisert til *EuroPsy* skal psykologen ha ervervet seg hver enkelt av utføringskompetansene, slik det er påkrevd i de enkelte profesjonskontekstene.

Tabell 5. Utføringskompetanser for psykologer

Utføringskompetanser	Definisjon
1. Profesjonell strategi	Velge en egnet strategi for håndtering av det aktuelle problemet (de aktuelle problemene) basert på refleksjoner rundt den profesjonelle situasjonen og ens egne basiskompetanser.
2. Etter- og videreutdanning (Continuing professional development (CPD))	Oppdatere og utvikle egne basiskompetanser og utføringskompetanser, kunnskap og ferdigheter i samsvar med endringer på feltet og i standarder og krav i psykologifaget og nasjonale og europeiske EFPA-bestemmelser vedrørende <i>EuroPsy</i> .
3. Profesjonelle relasjoner	Opprette og vedlikeholde eget forhold til andre fagpersoner og relevante organisasjoner.
4. Forskning og utvikling	Utvikle nye produkter og tjenester som har potensial til å oppfylle eksisterende og framtidige klienters behov og generere ny virksomhet.
5. Markedsføring og salg	Gjøre eksisterende og potensielle klienter oppmerksomme på nye og eksisterende produkter og tjenester, kontakte klienter, presentere forretningstilbud, selge tjenester, yte tjenester etter salg.
6. Klientvaretagelse	Opprettholde og vedlikeholde eget forhold til (potensielle) klienter, følge med på klientenes behov, tilfredshet, identifisere muligheter for økt virksomhet.

7. Administrering av praksis	Utforme og administrere praksisen som tjenestene leveres fra, uavhengig av om det dreier seg om et lite firma eller en del av en større privat eller offentlig organisasjon, inkludert økonomiske, personmessige og driftsmessige aspekter, vise lederskap overfor de ansatte.
8. Kvalitetssikring	Opprette og vedlikeholde et system for kvalitetssikring av praksisen i sin helhet
9. Selvrefleksjon	Kritisk selvrefleksjon i forhold til sin egen praksis og kompetanse er et nøkkelkjennetegn ved profesjonell kompetanse

I arbeidet med å utvikle og vurdere kompetanser må det tas hensyn til at det faktiske innholdet i tjenestene som tilbys, vil variere med konteksten som psykologen praktiserer i. Dette er en direkte konsekvens av at psykologene utfører ulike roller i samfunnet og arbeider med ulike typer av klienter, problemer, metoder og så videre. Som nevnt skilles det mellom fire brede profesjonskontekster for EuroPsy:

- Klinisk og helse
- Utdanning
- Arbeid og organisasjoner
- Andre

Den fjerde kategorien (Andre) omfatter andre mer konkrete bruksområder som ikke faller innenfor de tre mer generelle kontekstene.

Prosedyrer for EuroPsy-profilering

Vurderingskategorier

Veiledere skal foreta formative og oppsummerende vurderinger av psykologenes resultater ifølge reglement og sedvane som gjelder spesifikt for den konkrete profesjonskonteksten og/eller nasjonale konteksten. Slike vurderinger skal brukes som, eller bygge opp under, vurderinger av basiskompetansene som ble nevnt ovenfor. Slike vurderinger bør skille mellom følgende kompetansenivåer:

1	2	3	4
Har grunnleggende kunnskap og ferdigheter, men kompetanse er ikke tilstrekkelig utviklet	Har kompetanse til å utføre oppgaver, men krever rådgivning og veiledning	Har kompetanse til å utføre grunnleggende oppgaver uten rådgivning eller veiledning	Har kompetanse til å utføre kompliserte oppgaver uten rådgivning eller veiledning

Det viktigste skillet som det må tas hensyn til ved slik vurdering, er punktene 2 og 3. På slutten av veiledningsperioden skal tilstrekkelige kompetanser på nivå 3 eller 4 være opparbeidet slik at kandidaten kan praktisere selvstendig i én eller flere kontekster med én eller flere klientgrupper. Retningslinjer for slik vurdering vil bli offentliggjort av den europeiske tildelingskomiteen.

Tildeling av *EuroPsy* skal til slutt avgjøres basert på en endelig sammenfattende vurdering av den praktiserende psykologens evne til å integrere kunnskap, ferdigheter og kompetanser til én enkelt prosess av profesjonell tjenesteytelse overfor klienten samtidig som psykologen tar hensyn til etiske prinsipper.

I den endelige vurderingen skal veilederen oppsummere den tilgjengelige informasjonen og angi om kandidaten, basert på den tilgjengelige dokumentasjonen, kan forventes å være i stand til på en adekvat og selvstendig måte å utføre de seks hovedrollene som de 20

kompetansene ble gruppert under. Veilederens vurdering skal uttrykkes som «kompetent» eller «ennå ikke kompetent». I tillegg skal veilederen gi en samlet evaluering av utføringskompetansene, også denne gangen i form av en vurdering av om personen er «kompetent» eller «ennå ikke kompetent». Kandidaten skal overfor veilederen kunne dokumentere sin kompetanse i de seks basiskompetansene i tillegg til alle utføringskompetansene.

Resultatet av evalueringen skal oppsummeres i tabellform slik det er vist i eksempelet nedenfor.

Profesjonskontekst	Klinisk og helse	Utdanning	Arbeid og organisasjoner	Andre (spesifiser)
<i>Kompetanser</i>				
A. Måldefinisjon	√			
B. Vurdering	√	√	√	
C. Utvikling	√			
D. Intervensjon	√			
E. Evaluering	√		√	
F. Kommunikasjon	√		√	
Utføringskompetanser	√		√	

Psykologen i dette eksempelet har hovedsakelig sine kompetanser i området helse og klinisk psykologi, og kompetansene har blitt attestert av veilederen. Dette betyr at hun/han er kompetent til å praktisere i feltet klinisk psykologi. Dessuten har hun/han også vist kompetanse innenfor vurdering i utdanningspsykologi, og noen kompetanser innenfor arbeids- og organisasjonspsykologi. De siste kan bygges ut, og en vil dermed kunne oppnå en generell kompetanse på dette feltet.

Tillegg IV: EuroPsy-sertifikat og søknadsskjema

Skjemaer for EuroPsy-sertifikatet og søknadsskjema vil bli gitt av EFPA for å sikre sammenliknbarhet, felles stil og informasjon på tvers av land som tildeler EuroPsy.

Sertifikatet gir følgende informasjon:

Dette gjør vitterlig at

Hjemme-/Arbeidsadresse

som har demonstrert de nødvendige vitenskapelige og profesjonsmessige kompetanser og har samtykket i å følge prinsippene for profesjonell atferd som angitt i Ethics MetaCode for Den europeiske føderasjonen av psykologforeninger (EFPA) og har lovet å handle i samsvar med etiske prinsipper for nordiske psykologer,

tilfredsstiller kravene for å kunne kalles

Registrert EuroPsy-psykolog

og er herved å betrakte som kvalifisert for selvstendig praksis som psykolog, i profesjonell(e) sammenheng(er) som spesifisert i EuroPsy-registeret og på baksiden av dette dokumentet, i ethvert land der medlemsorganisasjonen av EFPA har akseptert EPFA-reglementet for EuroPsy, så lenge det ikke finnes begrensninger i nasjonal lovgiving i det aktuelle landet.

Vi undertegnede har forsikret oss om at den fremlagte dokumentasjon er i samsvar med EFPA-reglementet for EuroPsy vedrørende tildelingen av EuroPsy-sertifikatet, tiltrådt av EFPA xxxx (dato)

EuroPsy-sertifikatet er gyldig til xxxx (dato)

.....
Leder nasjonal tildelingskomité

.....
Medlem av nasjonal tildelingskomité

Registreringsinformasjon for sertifikatet (som skal innføres i registeret):

Navn

Hjemme-/Arbeidsadresse

1. Universitetsutdanning i psykologi

Periode	Gradsnavn	Universitet	Land
---------	-----------	-------------	------

2. Praksisland

3. Praksiskontekst (klinisk/helse, utdanning, arbeid og organisasjon, andre (spesifiser)

4. Dato og sted for tildeling av nasjonal tildelingskomité

5. Nasjonalt registreringsnummer

Søknadsskjema for EuroPsy

Fyll ut opplysninger som er etterspurt, direkte i skjemaet. Skriv ut og signer, skann dokumentet, og send det som vedlegg til e-post (per.straumsheim@psykologforeningen.no) sammen med andre skjemaer og dokumentasjon.

Kontaktinformasjon:

Etternavn/Fornavn		
Adresse		
Postnummer/Poststed		
E-postadresse		

1. Universitetsutdanning i psykologi

Tidspunkt for begynnelse og avslutning av universitetsstudier (hele studieløp eller grader), akademiske titler (f.eks. Cand.psychol., Bachelor, Master), profesjonskontekst², universitet og landet der tittelen ble tildelt

Periode (mm.år – mm.år)	Grad	Profesjons- kontekst ¹	Universitet	Land

2. Veiledet praksis

Formelt godkjent veiledet praksis tilsvarende ett års fulltidspraksis (oppgi opplysninger om tidsperioder, arbeidsgiver, veileder og profesjonskontekst(er) som praksis ble utført i. Legg ved dokumentasjon tilsvarende minimum ett år. Oppgi bare kontekster som er formelt godkjent som veiledet praksis).

Periode (mm.år – mm.år)	Arbeidsgiver	Veileder	Profesjonskontekst
Spesialistutdanning ³ (mm.år – mm.år)	Arbeidsgiver	Veileder	Profesjonskontekst

¹ Profesjonskontekst: Velg mellom Klinisk/helse, Arbeid og organisasjon, Utdanning, ”Andre”. Norsk profesjonsutdanning = ”Klinisk”

³ Pågående eller fullført spesialistutdanning. Dokumentasjon utover opplysninger i tabell er ikke nødvendig

3. Yrkeserfaring som selvstendig praktiserende psykolog (overgangsordning)

Arbeidshistorikk over selvstendig praksis som psykolog, tilsvarende minst 3 års fulltids arbeid i løpet av de siste 10 årene (gjelder bare for søkere som før 2013 er autorisert for selvstendig praksis som psykolog av nasjonalt tildelingsorgan som er godkjent av den europeiske tildelingskomiteen).

Periode (mm.år – mm.år)	Stillingsbrøk	Arbeidsgiver ⁴	Profesjonskontekst

Profesjonskontekst(er) som du hevder å inneha kompetanse til å praktisere som selvstendig psykolog i (kryss av):

Klinisk/Helse

Arbeid og organisasjon

Utdanning

Andre (spesifiser under)

Jeg samtykker i at opplysninger om universitetsutdanning i psykologi, praksisland og profesjonskontekst, dato for EuroPsy – godkjenning, samt nasjonal registreringsnummer i EuroPsy blir tilgjengelige i et offentlig register.

.....
Dato

.....
Underskrift

⁴ Psykologer med egen praksis = Egen

Følgende opplysninger bør kreves på *søknadsskjemaet for utvidelse av EuroPsy*:

1 . *N a v n*

2 . *P o s t a d r e s s e*

3 . *E - p o s t a d r e s s e*

4 . *Arbeidserfaring (minst 400 timer i løpet av de siste 5 år)*

(skal ha form av et strukturert cv med angivelse av når og hvor lenge, arbeids-/ansettelsesvilkår, stillingsbetegnelser, eksempler på resultater eller vellykket innsats)

5 . *Personlig faglig utvikling (minst 80 timer, derav 40 timer dokumentert; 80 timer totalt = 100 %)*

Aktiviteter kan omfatte følgende:

- Dokumentert oppmøte og deltakelse på godkjente kurs og/eller seminarer med sikte på videre faglig utvikling (60 %).
- Utvikling av konkrete nye ferdigheter gjennom arbeidspraksis (20 %)
- Dokumentert tilstedeværelse på kollega-veiledningsmøter (20 %)
- Dokumentert tilstedeværelse som veileder, gitt at dette er formelt godkjent (20 %)
- Dokumentert tilstedeværelse på profesjons- eller vitenskapskonferanse (20 %).
- (Med)forfatterskap og/eller redigering av publikasjoner om forskning og/eller profesjonelle emner (30 %).
- Presentasjoner for profesjonssamlinger (20 %).
- Redaktørarbeid i fagtidsskrifter eller bøker om psykologi (20 %).
- Ved godkjenning skal summen av de siste tre sistnevnte kategoriene ikke overskride 60 %.

Tillegg V. Veiledet praksis

Veiledet praksis

Ett års fulltids veiledet praksis, eller tilsvarende omfang ved deltid, er kravet for EuroPsy-sertifikatet. Dette året med veiledet praksis gir psykologkandidaten (the psychologist practitioner-in-training) mulighet til å anvende de kunnskaper og ferdigheter og den forståelse som denne har tilegnet seg fra universitetsutdanningen eller fra andre profesjonserfaringer. Det gir også den nyutdannede psykologen mulighet for å utvikle selvbevissthet, refleksjonsevne, personlig integritet og robusthet, egenskaper som kreves for å praktisere som en kompetent og selvstendig psykolog. I løpet av dette året vil den nyutdannede psykologen støte på etiske problemstillinger og dilemmaer og vil få støtte til å utvikle etisk praksis gjennom diskusjoner og veiledning. Veiledet praksis gir også profesjonen mulighet til å sikre kvalitet og kompetanse på kvalifiserte psykologer, ved at psykologkandidaten skal fremskaffe evidens for en rekke kompetanser som er nødvendige for selvstendig praksis, og ved at veilederen skal bekrefte denne evidensen. Ett års veiledet praksis er beregnet til omtrent 1500 timer.

Psykologkandidater (Psychologist Practitioners-in-Training)

Psykologkandidater er de som er i ferd med å fullføre den veiledede praksisdelen av EuroPsy (se tillegg 1). De skal arbeide i virkelige settinger med virkelige klienter, men under veiledning av en kvalifisert praktiserende psykolog.

Psykologkandidater kan enten fullføre sin profesjonsopplæring som en del av et integrert program som kontrolleres av et universitetsfakultet, eller arbeide under veiledning av lisensierte eller registrerte psykologer på arbeidsplassen. I begge tilfeller er det nødvendig at en tilstrekkelig kvalifisert person fungerer som veileder for psykologkandidaten.

Veiledet praksis blir som regel gjennomført i slutten av den 6-årige perioden med undervisning og opplæring som psykolog. Praksisen kan gjennomføres som et års fulltids veiledet praksis som følger fem års universitetsutdanning; den kan bestå av en periode, for eksempel seks måneders fulltids veiledet praksis organisert av universitetet på slutten av utdanningen, fulgt av nye seks måneder veiledet praksis etter utdanningen; den kan også bestå av perioder med fulltids veiledet praksis, som regel i siste fase av universitetsutdanningen, til sammen på ett år, innenfor de seks årene med utdanning og opplæring.

Veilederen

En veileder er en psykolog som i løpet av de siste tre årene har arbeidet minst to år fulltid eller har tilsvarende erfaring fra selvstendig praksis innenfor en profesjonskontekst, og som er ansvarlig for en psykologkandidats profesjonelle kompetanseheving og vurdering av denne i profesjonskonteksten. Veilederen skal ha ansvaret for den daglige vurderingen av kompetansen til psykologkandidaten og oppmuntre kandidaten til å opptre så selvstendig som mulig, situasjonen og kandidatens kompetanser tatt i betraktning. Veilederen skal godkjennes av enten den nasjonale tildelingskomiteen eller den nasjonale foreningen gjennom kursgodkjennelse ved universitetsbasert opplæring, eller på individuell basis ved veiledning på arbeidsplassen etter universitetsstudiet; i land der det finnes profesjonelle registrerings-/autorisasjonsordninger (licencing/registration), må veilederen være registrert/autorisert psykolog. Veilederen bør ha noe opplæring som veileder.

Kategorier av veiledet praksis

Veilederens kompetanse er en nøkkelindikator på kvaliteten av veiledningen. Utviklingen av veiledet praksis i Europa vil bli fulgt opp og støttet av EFPA i den kommende perioden. Ulike kvalitetsnivåer av veiledet praksis kan identifiseres i henhold til veilederens praksis og opplæring:

- *Nivå 1.* Veilederen tilfredsstillter EuroPsy-kriteriene. I tillegg har veilederen minst fem års fulltids selvstendig praksis (eller tilsvarende). De fem årene har blitt oppnådd som en del av et godkjent spesialistutdanningsprogram. Programmet er godkjent av et relevant statlig organ eller av en nasjonal medlemsforening. Fire av de fem årene er gjennomført innenfor en spesifikk kontekst (f.eks. helse & klinisk, utdanning, arbeid og organisasjon). Minst to av disse fire årene har blitt veiledet av en nivå 1-veileder innenfor det samme konteksten. Veilederen har mottatt minst to års (deltids) formell opplæring i veiledning (kan bli oppnådd i løpet av de fem årene).
Veiledningsopplæringen inkluderer veiledet veiledningspraksis (f.eks. video-/audiopresentasjoner), kasuskonferanser (supervisee case conferences), og lesning av teori og forskning om veiledning.
- *Nivå 2.* Som nivå 1, men uten formell opplæring i veiledning
- *Nivå 3.* Veilederen tilfredsstillter EuroPsy-kriteriene. Etter å ha oppfylt EuroPsy-kriteriene har veilederen minimum to års fulltids selvstendig praksis (eller tilsvarende). Disse to årene har blitt gjennomført innenfor en spesifikk kontekst (f.eks. helse & klinisk, utdanning, arbeid og organisasjon) som del av et godkjent spesialistutdanningsprogram. Utdanningen er godkjent av et relevant statlig organ eller en nasjonal forening. De to årene har blitt veiledet av en nivå 1- eller nivå 2-veileder. I tillegg har veilederen mottatt minimum ett års (deltids) formell opplæring i veiledning. Veiledningsopplæringen inkluderer veiledet veiledningspraksis (f.eks. video-/audiopresentasjoner), kasuskonferanser (supervisee case conferences), og lesning av teori og forskning om veiledning.
- *Nivå 4.* Som nivå 3, men uten formell opplæring i veiledning.
- *Nivå 5.* Veilederen tilfredsstillter EuroPsy-kriteriene. Etter å oppfylt EuroPsy-kriteriene har veilederen minst to års fulltids selvstendig praksis (eller tilsvarende). De to årene har blitt gjennomført innenfor en spesifikk kontekst (f.eks. helse & klinisk, utdanning, arbeid og organisasjon).
- *Nivå GP.* Veilederen har kvalifisert seg til EuroPsy gjennom ”grand-parenting” (overgangsordningen, artikkel 32). GP-kategorien kan anvendes i land som ikke noen tradisjon for veiledet praksis, og i land der det finnes en slik tradisjon, men der veilederen ikke tilfredsstillter EuroPsy-standarden for veiledning.
- *Nivå D.* Veilederen tilfredsstillter ikke EuroPsy-kriteriene. Veilederen er ikke kvalifisert for EuroPsy-sertifikatet gjennom ”grand-parenting” (artikkel 32). Veilederen er en psykolog som har minst to års fulltids arbeidserfaring (eller tilsvarende) som selvstendig praktiserende psykolog innenfor den profesjonskonteksten hvor veiledningen vil foregå. For tiden vil i det minste en Kategori D-veileder kreves for at veiledet praksis skal godkjennes.

For å kunne følge utviklingen, sammenlikne og føre statistikk vil Registeret inneholde informasjon om hvilken kategori veilederen har i en veiledet praksis. I tilfeller der en psykologkandidat har flere enn én veileder (f.eks. ved problembasert læring), brukes kategorien til den veilederen som har veiledet det meste av praksisen.

EFPA vil nedsette en arbeidsgruppe (EuroPsy working group on Supervised Practice (ESP)). ESP skal lage en plan for utvikling av veiledet praksis i Europa (med spesifikke mål for ulike

land som har ulike nivåer i veiledningspraksis), og som skal være til hjelp med å fasilitere workshops og utveksling av ekspertise, ressurser og god praksis. Et langsiktig mål er at alle europeiske land skal oppnå nivå 1 på sin veiledede praksis.

Seleksjon og opplæring av veiledere

Veiledere vil være erfarne psykologer som har tid, engasjement og kompetanse til å utøve denne oppgaven. I land som har en velutviklet praksis i veiledning, vil veilederne bli utvalgt og akkreditert for sin kompetanse, og de får videre støtte gjennom opplæring. Enhver psykolog som går inn i rollen som veileder, bør normalt gjennomgå opplæring i veiledning. Det finnes en rekke undervisnings- og opplæringsaktiviteter og programmer for psykologveiledere som skal gjøre dem i stand til å utvikle de kompetanser og den sensitivitet som er nødvendig for gi støtte til psykologkandidater.

Opplæringsaktiviteter blir tilbudt av universiteter, av nasjonale psykologforeninger og, i fremtiden, gjennom workshops koordinert av EFPA, noe som muliggjør deling av god praksis. Det finnes ulike modeller for veiledning; disse gjenspeiler ulike paradigmer og ulike filosofiske grunnlag for psykologisk praksis. Veiledere må utvikle ferdigheter som inkluderer:

- positiv og aktiv lytting,
- åpenhet og positiv innstilling (regard),
- reflekterende/refleksiv praksis,
- å gi tilbakemeldinger,
- håndtering av vanskelige temaer og følelser,
- grensesetting og maktrelasjoner,
- deling av av erfaring med hensyn til etiske dilemmaer,
- rådgivning (mentoring),
- evaluering av kompetanse,
- vurdering av yrkesutøvelse (performance).

Det er et faktum at det i dag er ulik praksis i de ulike europeiske land som gjenspeiler de ulike trinnene i fagets utvikling når det gjelder godkjenning av veiledere. Ulikhetene varierer fra land med et omfattende system for opplæring og godkjenning av veiledere og egnede arbeidsplassettinger for profesjonsopplæring og veiledet praksis, til land hvor slik praksis ennå ikke er utviklet. Både publikum og faget er best tjent med at det utvikles kvalitetsveiledning ved bruk av veiledere med egnet utdanning og støtte, og at det stilles nødvendige krav til dette feltet innenfor profesjonell utøvelse.

Det er god praksis at alle veiledere gjennomgår opplæring i veiledning, og at de får støtte til dette. De nasjonale psykologforeningene i noen land tilbyr nå et omfattende opplæringsprogram i veiledning. Målet er at dette blir en mer utbredt praksis i Europa, og at det skal være høye forventninger på dette området.

Kontekst for veiledet praksis

Konteksten for veiledet praksis er reelle profesjonelle sammenhenger i a) klinisk/helse b) utdanning c) arbeid & organisasjon eller d) andre anerkjente kontekster. Dette kan organiseres i eller utenfor universitetet. Den profesjonelle settingen bør gi psykologkandidaten (psychologist Practitioner in Training) muligheter for å utvikle kompetanser og bli evaluert som kompetent (and to be evaluated on their acquisition) (se tillegg III).

Det vil være forskjellige kontekster der psykologer kan få tilgang til veiledet praksis. Disse omfatter:

- psykologen er student på et universitet, og veiledet praksis er en del av universitetets utdanning og opplæring
- psykologen er ansatt et sted, og veiledet praksis er en del av ”prøveperioden” med opplæring (og veiledning er formelt organisert i denne settingen)
- psykologen er ansatt et sted, og veiledet praksis er uformelt organisert (og veiledningen kan bli gitt av en psykolog utenfor arbeidsstedet)
- psykologen er selvstendig næringsdrivende og arrangerer selv sin egen veiledning

Veiledning innebærer et regelmessig møte mellom psykologkandidaten og veilederen; dette bør finne sted minst hver annen uke og i gjennomsnitt bestå av to timers spesielt avsatt tid til dette møtet

Pågående praksis og formativ vurdering

For hver hovedaktivitet i den veiledede praksisen skal psykologkandidaten og veilederen bli enige om hvilke(n)

1. profesjonskontekst og klientgruppe(r) som dekkes av det praktiske arbeidet
2. rolle(r) (av de som er oppført i profilalternativene) som i størst grad samsvarer med arbeidet
3. kompetanser som aktiviteten vil kunne dokumentere

Når arbeidet er fullført, skal veilederen foreta en vurdering av psykologkandidaten på hver av de 20 kompetansene som er relevante for det aktuelle arbeidet. Denne vurderingen skal drøftes med psykologkandidaten, og områder som krever ytterligere utvikling, skal identifiseres.

Slike vurderinger er helt klart formative i og med at psykologkandidaten vil utvikle sine ferdigheter i løpet av den nødvendige minimumsperioden på ett år. God praksis, for eksempel bruk av porteføljer hvor psykologkandidaten registrerer sitt arbeid og utviklingen av kompetanser og identifiserer profesjonell utvikling og vurderer egen læring, anbefales. Dette kan danne grunnlag for god profesjonell praksis, og kan bidra til etter- og videreutdanning (CPD) hvor porteføljer også er relevant.

Veiledningspraksis

Veiledning kan brukes til å sosialisere den nye psykologen inn i profesjonen, til å repetere fagområdets grunnleggende kunnskapsgrunnlag og til å fremme profesjonens normer. Veilederen støtter utviklingen av en reflekterende praksis, profesjonell oppmerksomhet og sensitivitet, og forståelse av etiske temaer og dilemmaer i praksis. Veilederen vil gi et sentralt bidrag til læringsprosessen gjennom modellering, tilbakemelding, observasjon og diskusjon. Veilederen ivaretar også en dørvokterfunksjon, ved at hun/han godkjenner kompetent praksis og bidrar til å luke ut de som ikke blir vurdert som kompetente for praksis som psykolog.

Det finnes mange tilnærminger til veiledning. Alle krever at veilederen har tid, engasjement og kompetanse til å være veileder. I tid vil det innebære mellom en og to timer hver uke med ”beskyttet” tid uten avbrudd, der veileder og psykologkandidat uforstyrret kan diskutere arbeidet til psykologkandidaten, bidra til en bearbeiding på et kognitivt og emosjonelt nivå, og støtte psykologkandidaten i utviklingen av kompetanse og profesjonell selvtillit. Prosessen kan også innbefatte oppgaver utført av psykologkandidaten under observasjon av veilederen.

Dette gir et grunnlag for påfølgende detaljert diskusjon og kritisk refleksjon som en del av læringsprosessen. Det kan også innbefatte at psykologkandidaten observerer veilederen når denne utfører oppgaver, og så reflekterer over dette som en del av lærings- og utviklingsprosessen. Audio- og videoopptak gir nyttige bidrag i veiledningsprosessen ved å muliggjøre åpne diskusjoner og tilbakemeldinger på spesifikke aspekter ved psykologkandidatens utøvelse.

Det er sannsynlig at Retningslinjer for veiledning vil bli utviklet på et senere tidspunkt. Slike har allerede blitt utviklet i en rekke europeiske land, og EuroPsy bør bidra til utbredelsen av god praksis.

Kompetansevurdering

Utkastet foreslår at veiledere vurderer kompetansene til en psykologkandidat under og på slutten av perioden med veiledet praksis, og at de bruker standard graderingskategorier slik de er presentert i tillegg III i dette dokumentet. Veiledning og retningslinjer for vurdering skal gjøres tilgjengelig. Av sammenlikningshensyn foreslår utkastet at universiteter eller land som bruker mer avanserte metoder, utvikler systemer for overføring av resultater fra slik avansert vurdering til den nevnte skalaen.

Resultater av veiledning

Psykologkandidaten må kunne legge fram dokumentasjon på at hun/han har tilegnet seg de funksjoner og kompetanser som er spesifisert i tillegg III. Hun/han bør fylle ut en fullstendig selvevaluering som viser ferdighetsnivå i de kompetanser som er spesifisert i tillegg III, og bør bruke dette for å planlegge framtidig profesjonell utvikling.

Tillegg VI. Plan for videre- og etterutdanning (CPD – Continuing Professional Development)

Innehavere av *EuroPsy*-sertifikatet forventes å vedlikeholde og videreutvikle nivået på sin profesjonskompetanse. Dette skal oppnås gjennom arbeidserfaring og personlig fag-/profesjonsutvikling, og kan oppnås ved å følge lokale CPD-krav, hvis slike finnes. Ved fornyelse av *EuroPsy* må søkeren fremlegge relevant dokumentasjon.

Dersom det ikke finnes lokale CPD-krav, gjelder følgende som retningslinjer for de nasjonale tildelingskomiteene:

Arbeidserfaring

Søkeren skal kunne dokumentere profesjonelt arbeid som psykolog tilsvarende ikke mindre enn gjennomsnittlig 400 timer per år over en periode på ikke mindre enn fire år i løpet av de siste syv årene før søknad om fornyelse. Godkjent dokumentasjon omfatter blant annet: ansettelseskontrakter med jobbeskrivelse, prosjektkontrakter eller inntektsoversikter til skattemyndighetene (for psykologer i selvstendig praksis.)

Personlig fagutvikling og vedlikehold

En registrert *EuroPsy*-psykolog har selv ansvar for å holde seg oppdatert om den siste fagligvitenskapelige utviklingen innenfor psykologien, inkludert, men ikke begrenset til, praksiskonteksten. Det anbefales et minimum på 80 timer per år, og søkere skal kunne dokumentere 40 timer CPD-arbeid per år. Det er nødvendig med dokumentasjon av ulike aktiviteter.

Det finnes et bredt utvalg av *typer av videre- og etterutdanningsaktiviteter (CPD)*, og listen nedenfor er ikke ment å være uttømmende. For hver aktivitetstype er det angitt en omtrentlig minimums- og/eller maksimumsprosent av tiden som kan godkjennes for å sikre at psykologene benytter seg av ulike aktiviteter som en del av sin CPD.

- Dokumentert oppmøte og deltakelse på godkjente kurs og/eller seminarer med sikte på videre faglig utvikling (60 %).
- Utvikling av konkrete nye ferdigheter gjennom arbeidspraksis (20 %)
- Dokumentert tilstedeværelse på kollega-veiledningsmøter (20 %)
- Dokumentert tilstedeværelse som veileder, gitt at dette er formelt godkjent (20 %)
- Dokumentert tilstedeværelse på profesjons- eller vitenskapskonferanse (20 %).
- (Med)forfatterskap og/eller redigering av publikasjoner om forskning og/eller profesjonelle emner (30 %).
- Presentasjoner for profesjonssamlinger (20 %).
- Redaktørarbeid i fagtidsskrifter eller bøker om psykologi (20 %).
- Ved godkjenning skal summen av de siste tre sistnevnte kategoriene ikke overskride 60 %.

For eksempel: Hvis totalen er 100 timer CPD, kan den være summen av deltakelse på en vitenskapelig konferanse (10 timer, maks 20), redigeringsarbeid (10 timer, maks 20), deltakelse i kollegaveiledningsmøter (20 timer, maks 20), bevitnet deltakelse på godkjente kurs (60 timer, maks 60). Dette sikrer varierte veiledningsaktiviteter.

Informasjonsoversikt

Registrerte *EuroPsy*-psykologer skal holde en oppdatert oversikt over sine CPD-aktiviteter. I tillegg til å vise ny praksiserfaring i en kontekst med nye funksjoner, klientgrupper og settinger skal denne oversikten dekke opplæring og utvikling gjennom etter- og videreutdanning. Denne oversikten, inkludert dokumentasjon, utgjør grunnlaget for profilen til den registrerte *EuroPsy*-psykologen slik den er i registeret når *EuroPsy* fornyes etter sju år.

Tillegg VII. Historikk rundt EuroPsy, det europeiske diplommet i psykologi

Romatraktaten og EUs spede begynnelse

I EUs spede begynnelse var det Romatraktaten fra 1957 som fremmet fri bevegelse av profesjonsutdannede i Europa. ”Frihet til å arbeide hvor som helst innenfor det europeiske fellesskapet er en av de grunnleggende rettighetene som er nedfelt i Romatraktaten.” Artikkel 48 i Romatraktaten la til rette for fri bevegelse av arbeidskraft, og artikkel 57 tillot gjensidig anerkjennelse og samkjøring av profesjonskvalifikasjoner. Det skulle vise seg å gå tregt og ta lang tid å gjennomføre dette. I begynnelsen ble det gjort forsøk på å harmonisere kvalifikasjoner på tvers av medlemslandene, og såkalte sektordirektiver ble innført for sju profesjoner: leger, tannleger, sykepleiere, jordmødre, veterinærer, farmasøyter og arkitekter. Det var enighet blant alle medlemsland om harmonisering eller standardisering av utdanning og opplæring. Det ble imidlertid raskt klart at forsøkene på harmonisering av kvalifikasjoner var enormt kompliserte og tidkrevende, og arbeidet med å utvide denne prosessen til andre profesjoner virket nærmest umulig å gjennomføre.

Direktiv 89/48/EØF

Derfor tok Kommisjonen i 1985 et nytt initiativ til å dekke andre profesjoner som statene begrenset (eller regulerte) tilgangen til enten gjennom lovgivning eller en profesjonsorganisasjon, og som krever minst tre års utdanning eller opplæring på universitetsnivå eller tilsvarende (direktiv 89/48/EØF om en generell ordning for godkjenning av diplomer for høyere yrkeskompetansegivende utdanning, og nå mer nylig direktiv 92/51/EØF). For øyeblikket kommer psykologer inn under direktivene 89/48 og 92/51, det vil si generelle eller horisontale direktiver som dekker alle regulerte yrker med kvalifikasjoner som minst krever diplom (Lunt 1997). Selv om disse direktivene skal legge til rette for profesjonsutøveres mobilitet, har det ikke vært særlig stor fremgang i arbeidet med å gi psykologene mobilitet i Europa, ettersom hvert enkelt land kan pålegge psykologer som har kvalifikasjoner fra andre land og som ønsker å arbeide her, egne krav. Direktivet legger opp til en komplisert ekvivalensvurdering som avhenger av at enkelttilfeller blir evaluert mot og sammenliknet med en nasjonal ”mal».

EFPPAs optimale standarder

European Federation of Psychologists Associations (EFPA), tidligere kalt European Federation of Professional Psychologists Associations (EFPPA), kom frem til en erklæring i 1990 om «optimale standarder for profesjonsopplæring i psykologi» (EFPPA 1990) som fungerte som et svært generelt rammeverk for psykologenes kvalifikasjonsnivå, og som fastslo kravet om seks års utdanning og opplæring for profesjonelle psykologer. Dette rammeverket har bidratt til at enkelte land har utviklet sine egne rammeverk og krav til psykologutdanningen.

Lovregulering av psykologer

I de senere årene har vi sett en økning i antall land i Europa med lovregulering av kravene for tildeling av tittelen ”psykolog”, mens andre land har innført krav og begrensninger til aktiviteter som det kreves psykologkompetanse for å utføre. Det finnes nå generelle bestemmelser og lovgiving for psykologer i de fleste EU-land og i tre andre europeiske land. De resterende EU-landene beveger seg i retning av en form for regulering, og utviklingen går i retning av at landene utvikler et reguleringssystem. EFPA arbeider aktivt med denne utviklingen. Selv om det ikke er noen profesjonsregulering på europeisk

nivå, vil både forbrukere og fagfolk tjene på enighet om en minimumsstandard i hele Europa, noe som i sin tur vil ha innvirkning på fremtidige krav til regulering på nasjonalt nivå.

Utviklingen de siste årene

I løpet av de siste ti år har flere utviklingstendenser gitt grunnlag for videre arbeid. Dette inkluderer blant annet arbeidet som The European Network of Work and Organizational Psychologists (ENOP) har lagt ned i å utvikle en ”referansemodell” og minimumsstandarder (ENOP 1998; ENOP-EAWOP 2007), og arbeidet som British Psychological Society (BPS) har utført for å utvikle standarder som angir psykologenes kompetanser ved inngang til selvstendig praksis (Bartram 1996).

Etter dette ble det i 1999 fremlagt et forslag for EU under Leonardo da Vinci-programmet om økonomisk støtte til utvikling av et europeisk rammeverk for psykologutdanning. Dette toårige prosjektet ble avsluttet i 2001 med rapporten som presenterte et europeisk rammeverk for psykologutdanning eller EuroPsyT (Lunt et al. 2001). Følgende land deltok i prosjektet: Danmark, Finland, Frankrike, Hellas, Italia, Nederland, Norge, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tyskland. Disse landene ga sin generelle støtte til rammeverket, som fikk tilslutning av EFPAs generalforsamling i juli 2001.

Prosjekt nummer to som fikk økonomisk støtte fra EU under Leonardo da Vinci-programmet, ble påbegynt i november 2001 med sikte på å utforme en europeisk standard for godkjenning av psykologer – EuroPsy. Parallelt med dette prosjektet skjedde det ting innad i EU med endringer i direktivet som styrer profesjonskvalifikasjoner (se Lunt 2002) og utviklingen ellers i Europa, for eksempel Bologna-erklæringen fra 1999 (Lunt et al. 2005). Dagens *EuroPsy* utgjør deler av det andre Leonardo-prosjektet med følgende medlemsland: Danmark, Finland, Frankrike, Hellas, Italia, Nederland, Norge, Spania, Storbritannia, Sverige, Tyskland, Ungarn. Dette prosjektet er et forsøk på å utvikle en europeisk psykologstandard (EuroPsy) som vil gi et sett av standarder eller en målestokk (benchmark) for kvalitet på psykologutdanningen og opplæringen i Europa.

Det ”tredje” direktivet

I 1996 ble de første konsultasjonene gjennomført for et ”tredje direktiv” som skal erstatte de tidligere sektordirektivene og vertikale direktivene for å legge til rette for fri bevegelse i hele EØS-området. Disse ble avsluttet 7. mars 2002, da Europakommisjonen utstedte et direktivforslag for å erstatte de 15 separate direktivene (sektordirektiver og vertikale direktiver), og for å ”klargjøre og forenkle reglene for å legge til rette for fri bevegelse av kvalifisert arbeidskraft”.

Dette direktivet var gjenstand for diskusjoner og debatt i over to år, og ble vedtatt av Europaparlamentet og Ministerrådet i 2005. Selv om Europakommisjonen ikke i detalj har fulgt opp noen av de tidligere paragrafene (clauses) i direktivet, for eksempel det som gjelder ”profesjonsplattformer”, ser den likevel positivt på at profesjonene selv kommer til enighet på et europeisk nivå om de standarder som kreves for å praktisere en profesjon. Der pågår diskusjoner om ”profesjonsbevis” (professional ”cards”) som på en oversiktlig måte kan gi evidens og oversikt over utdanning, opplæring og praksis for individuelle psykologer i de forskjellige medlemslandene.

Disse utviklingslinjene kan i fremtiden føre til systemer for nesten-automatisert (quasi-automatic) eller hurtiggodkjenning av kvalifikasjoner, forutsatt enighet innenfor profesjonen på europeisk nivå (se Lunt 2005). I tillegg til å bidra til en hurtiggodkjenning vil en europeisk standard kunne bidra til å bedre kvaliteten på profesjonell utdanning og praksis, og til å øke

kvaliteten i land som utvikler sine utdannings- og opplæringsløp og retningslinjer for profesjonell praksis. Den vil også gjøre det mulig for europeiske land å utveksle og fremme god praksis og til å utvikle den europeiske dimensjonen av profesjonsutdanning og praksis i psykologi.

Konklusjon

Nesten 50 år etter at Romtraktaten ble signert, er et av dens mål, fri bevegelse for kvalifisert arbeidskraft, blitt realiserbart gjennom utviklingen i de siste årene. På et generelt profesjonsnivå vil det ”tredje” direktivet, godkjent i 2005 og implementert i 2007, forenkle prosedyrer for godkjenning av kvalifikasjoner og fremme mobilitet. For psykologer har denne perioden falt sammen med implementeringen av EuroPsy (det europeiske sertifikatet i psykologi) som ble fullført og overlevert til EFPA i juli 2005. EuroPsy vil støtte det arbeidet EFPA gjør for å fremme kvaliteten på psykologutdanning og opplæring i Europa. Det vil også bidra til målsettingen om klientbeskyttelse gjennom profesjonstjenester av høy kvalitet. Denne perioden vil også innebære videreutvikling av Bolognaprosessen (Lunt 2005), som vil ende opp med en omfattende omlegging av universitetsstrukturer og -systemer i Europa. Bolognaprosessen er basert på et engasjement (commitment) for å danne «a European Higher Education Area» innen 2010. EuroPsy-godkjenningen som ble gjort av EFPAs medlemsorganisasjoner i juli 2005, og iverksettelsen i november 2009, gjør det mulig for psykologer over hele Europa å nyttiggjøre seg denne utviklingen.

***1 EuroPsyT prosjekt team (1999–2001)**

Professor Dave Bartram (BPS, UK)

Cand psych Jesper Döpping (DPF, Denmark)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece) Dr. Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Professor Ingrid Lunt (Institute of Education, University of London, UK) project director

Professor Steve Newstead (University of Plymouth, UK)

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET, the University Network of Departments of Psychology in Finland, Finland)

Torleiv Odland, (NPF, Norway)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Ype Poortinga (University of Tilburg, Netherlands)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Professor Bernhard Wilpert (Technical University of Berlin, Germany)

Also Ernst Hermann, Switzerland in early stages of the project

***2 EuroPsy prosjekt team (2001–2005)**

Professor Dave Bartram (BPS, UK)

Professor Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Cand psych Birgitte Braüner (DPF, Denmark)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Professor Arne Holte (NPF, Norway)*

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Eur Ing Nigel Lloyd (CamProf UK) project co-ordinator

Professor Ingrid Lunt (Institute of Education, University of London, UK) project director

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA)

Torleiv Odland (NPF, Norway) participated in the early stages of the project.

- 3 EuroPsy Steering Group (2006–2009)

Professor Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Professor Arne Holte (NPF, Norway)*

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Professor Ingrid Lunt (University of Oxford, UK) Convenor of Steering Group

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Professor Knud-Erik Sabroe (DPF, Denmark)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA)

Tillegg VIII. Relevante publikasjoner

- Antalovits M. & Pléh C.S. (2004) EuroPsy az európai pszichológus diploma. (The European Diploma of Psychology). *Alkalmazott Pszichológia* VI 2, 20–43.
- Bartram, D. (1996). Occupational standards and competence-based qualifications for professional applied psychologists in the U.K. *European Psychologist*, 1, 157–165.
- Bartram, D. (2000a). Higher education and the delivery of standards-based qualifications. Upublisert artikkel.
- Bartram, D. (2000b). Standards-based qualifications. Paper presented to the Leonardo Euro-Psych Project. London, 20 mai, 2000.
- Bartram D. & Roe R. (2005) Definition and assessment of competences in the context of the European Diploma in Psychology. *European Psychologist*, vol. 10, no. 2, 93–102.
- British Psychological Society Consultative Working Group for Occupational Standards in Applied Psychology (1998). *National Occupational Standards in Applied Psychology*. Leicester: British Psychological Society.
- EFPPA (1990). Optimal standards for the training of psychologists. Brussels: EFPPA, hefte nr. 3.
- EFPPA (1995). MetaCode of Professional Ethics. Brussels: EFPPA hefte nr. 5.
- ENOP (1998). *European curriculum in work and organizational psychology. Reference model and minimal standards*. Paris: ENOP / Maison des Sciences de l'Homme.
- ENOP-EAWOP (2007) *Curriculum reference model with minimum standards for European W&O Psychology : Basic and Advanced*. Paris : ENOP/EAWOP.
- Gauthier J. (2002). Facilitating mobility for psychologists through a competency-based approach for regulation and accreditation: the Canadian experiment. *European Psychologist*, 7(3), 203–212.
- Hall J. and Lunt I. (2005) Global mobility for psychologists : the role of psychology organisations in the USA, Canada and Europe. *American Psychologist* 60, 7, 712–726.
- Jern S., Odland T., Nieminen P. (2002). The equivalence framework in relationship to the basic training of psychologists and the specialisation training: the Nordic scene. *European Psychologist*, 7(3), 213–220.
- Lunt I. (1997) Education and training for psychologists in Europe: optimal or minimal standards. *News from EFPPA* December 1997, 6–10.
- Lunt I. (1998). Psychology in Europe: challenges and opportunities. *European Psychologist*, 3(2), 93–101.
- Lunt, I. (2000). European project funded by the EU under the Leonardo da Vinci program. *European Psychologist*, 5(2), 162–164.
- Lunt, I., Bartram, D., Döpping, J. Georgas, J., Jern, S., Job, R., Lecuyer, R., Newstead, S., Nieminen, P., Odland, S., Peiró, J.M., Poortinga, Y., Roe, R., Wilpert, B., Herman, E. (2001a). EuroPsyT – a framework for education and training for psychologists in Europe. Tilgjengelig fra EFPPA, Brussels.
- Lunt, I., Baneke, R., Berdullas, M., Hansson, B., & Nevalainen, V. (2001b). *Laws and regulations for psychologists in European countries*. Brussels: EFPPA.
- Lunt I. (2002). A common European qualification? Lederartikkel for spesialutgave av *European Psychologist*, 7, 3.
- Lunt I. (2002). A Common Framework for the training of psychologists in Europe. *European Psychologist*, 7(3), 180–191.
- Lunt I. (2005) The Implications of the “Bologna process” for the development of a European Diploma in Psychology. *European Psychologist* vol. 10, no. 2, 86–92.
- Lunt I. (2008a) Professional mobility and quality assurance within the European Union. In J. Hall and E. Altmaier (eds), *Global Promise. Quality Assurance and accountability in professional psychology*. New York: Oxford University Press.

- Lunt I. (2008b) Psychologist qualifications in Europe: common standard for quality and mobility. *Australian Psychologist* 43, 4, 222–230.
- Newstead, S. & Mäkinen, S. (1997). Psychology teaching in Europe. *European Psychologist*, 1, 14.
- Peiró, J.M. (2003) La enseñanza de la Psicología en Europa. Un proyecto de Titulación Europea. [The teaching of Psychology in Europe. A project of European Certificate]. *Papeles del Psicólogo*, 86, 25–33.
- Peiró, J.M. (2003). *La libre circulación de los psicólogos profesionales por Europa*. [Free mobility of professional Psychology across Europe]. Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya. Barcelona.
- Peiró J.M and Lunt I. (2002). The context for a European Framework for Psychologists' Training. *European Psychologist*, 7(3), 169–179.
- Peterson, R.L., McHolland, J.D., Bent, R.J., Davis-Russell, E., Edwall, G.E., Polite, K., Singer, D.L., Stricker, G. (eds). (1992). *The core curriculum in professional psychology*. Washington: American Psychological Association.
- Pleh C. (2003) *A pszichológiaoktatás kérdései* (Issues of psychology teaching). Budapest: Hungarian Psychological Association and Hungarian Accreditation Committee.
- Poortinga Y.H. (2005) Balancing individual interests and quality of the profession in the formulation of professional standards. *European Psychologist* vol. 10, no. 2, 103–109.
- Pulverich, G. (ed.) (1997). *Inventory of regulations in the field of psychology in European countries*. Bonn: Deutscher Psychologie Verlag.
- Roe, R.A., Coetsier, P., Levy-Leboyer, C., Peiró, J.M., Wilpert B. (1994). The teaching of Work and Organizational Psychology in Europe. Towards the development of a Reference Model. *The European Work & Organizational Psychologist*, 4(4), 355–365.
- Roe, R.A. (2002). What makes a competent psychologist? *The European Psychologist*, 7(3), 192–203.
- Wilpert B. (2002) Projecting a European Diploma in Psychology. *European Psychologist*, 7(3), 221–225.